

**Громадська експертиза повноважень
та інституційної спроможності
Державного агентства водних ресурсів України**

Київ-2026

Зміст

Вступ

Відомості про експертів, які проводили експертизу

Методологія

Розділ 1. Аналіз повноважень Держводагентства, закріплених у Положенні та інших нормативно-правових актах.

1.1. Комплексний аналіз Положення про ДАВР (постанова КМУ № 393 від 20.08.2014 зі змінами).

Висновки до розділу 1

Розділ 2. Вплив Закону України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем» на повноваження Держводагентства

2.1. Аналіз зміна ролі Держводагентства у системі управління меліоративною інфраструктурою у відповідності до зазначених законів

2.2. Виявлення норм, де розподіл повноважень між Держводагентством та іншими органами може бути неузгодженим або суперечливим

Висновки до розділу 2

Розділ 3. Оцінка інституційної спроможності Держводагентства з урахуванням імплементації законодавства ЄС

3.1. Оцінка кадрового потенціалу (чисельність, кваліфікація, спеціалізація персоналу на рівні центрального апарату й територіальних органів).

3.2 Аналіз наявних фінансових ресурсів та їх відповідності обсягу завдань, пов'язаних з імплементацією Водної рамкової директиви та інших актів ЄС.

3.3. Оцінка інформаційно-аналітичної, ІТ- та моніторингової спроможності (системи збору та обробки даних, лабораторна база, геоінформаційні системи, відкриті дані тощо).

3.4 Аналіз спроможності ДАВР забезпечити розроблення, оновлення та реалізацію планів управління річковими басейнами та інших документів, передбачених законодавством ЄС.

Висновки до розділу 3

Висновки та рекомендації

Додатки

Таблиця 2. Стан виконання повноважень Державного агентства водних ресурсів України

Вступ

Громадська експертиза розглядається як інструмент незалежної оцінки того, наскільки актуальна модель повноважень Державного агентства водних ресурсів (надалі – Держводагентство) відповідає новим функціям у водному секторі і реформам у секторі зрошення та дренажу, а також чи достатня інституційна спроможність Дер для виконання поставлених перед ним та державою завдань.

Ініціатором громадської експертизи є Міжнародна благодійна організація “Екологія-Право-Людина” (надалі - ЕПЛ) – правозахисна організація, яка з 1994 року відстоює екологічні права, здійснює діяльність в сфері охорони довкілля, підтримання, відновлення та покращення його стану та надає правову допомогу в захисті інших, насамперед дотичних до екологічних прав людини.

Предмет громадської експертизи. Правовий, інституційний та фінансовий аналіз повноважень Держводагентства, визначених положенням про Держводагентство (постанова КМУ від 20.08.2014 № 393 із змінами) та іншими нормативно-правовими актами, у частині управління водними ресурсами та меліорації, зі встановленням відповідності повноважень сучасним завданням державної політики, аналіз дублювань/неузгодженостей із іншими органами, виявлення прогалин відповідальності та оцінки впливу новітнього регулювання (зокрема щодо організацій водокористувачів і реформи меліорації) на розподіл компетенцій.

Мета громадської експертизи. Аналіз інституційної спроможності здійснення повноважень Держводагентства з урахуванням змін правового регулювання з 2021 року та євроінтеграційних зобов'язань України у сфері водної політики.

Цілі:

- визначити організаційні та ресурсні передумови виконання завдань (кадрові, фінансові, інформаційно-аналітичні);
- підготувати обґрунтовані рекомендації щодо усунення колізій і прогалин у функціях та повноваженнях;
- підготувати рекомендації щодо посилення інституційної спроможності Держводагентства.

Відомості про експертів, які проводили експертизу

Оксана Кізіма, юрисконсульт МБО “Екологія-Право-Людина”

Олена Кравченко, виконавчий директор МБО “Екологія-Право-Людина”

Анатолій Павелко, провідний юрисконсульт, еколог МБО “Екологія-Право-Людина”

Катерина Полянська, кандидат географічних наук, еколог МБО
“Екологія-Право-Людина”

Михайло Хорєв, старший викладач кафедри екології факультету природничих наук
Національного Університету “Києво-Могилянська академія”, експерт МБО “Екологія -
Право - Людина”

Анна Ялова, аспірант Київського національного університету імені Тараса Шевченка за
спеціальністю Е2 “Екологія”, еколог МБО “Екологія-Право-Людина”

Методологія

Громадська експертиза діяльності Державного агентства водних ресурсів України проведена відповідно до наказу Державного агентства водних ресурсів України від 13.01.2026 № 1-б «Про сприяння у проведенні громадської експертизи діяльності Держводагентства». У межах експертизи було застосовано нормативно-правовий, системно-структурний, порівняльно-правовий, функціональний та практико-орієнтований методи аналізу. Такий підхід дав змогу оцінити не лише формальний обсяг повноважень Держводагентства, а й їх відповідність сучасним завданням державної водної політики, вимогам децентралізації, євроінтеграції, належного врядування та інституційного розмежування функцій у сфері управління водними ресурсами й меліоративною інфраструктурою.

У частині комплексного аналізу повноважень Держводагентства, їхньої відповідності сучасним викликам водної політики достатності, ефективності, а також виявлення можливого дублювання з повноваженнями інших центральних органів виконавчої влади було використано аналіз чинних нормативно-правових актів, у яких закріплено повноваження Держводагентства. окрема автори громадської експертизи провели порівняльний аналіз положень Водного кодексу України та Положення про Державне агентство водних ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 393. Окремо було проаналізовано положення статті 16 Закону України «Про меліорацію земель» у частині повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері гідротехнічної меліорації земель, а також Положення про Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895. Такий аналіз дав можливість оцінити ступінь розмежування ресурсно-регуляторних, майново-інфраструктурних та господарсько-експлуатаційних функцій між різними суб'єктами публічного управління.

З метою аналізу фактичного стану виконання покладених на Держводагентство завдань було опрацьовано Звіт про виконання плану роботи Державного агентства водних ресурсів України за 2025 рік, наданий у межах проведення громадської експертизи, а також використано дані щодо стану водних ресурсів України, результати спостереження за діяльністю органу, практичні приклади з досвіду роботи ЕПЛ та результати перевірки функціонування інформаційних ресурсів Держводагентства, на яких висвітлюється інформація про стан водних ресурсів. При оцінці діяльності органу застосовувалися критерії наскрізності екологічної складової, ефективності реалізації повноважень, відкритості діяльності органу та забезпечення доступу громадськості до прийняття рішень. На основі здійсненого аналізу було сформульовано можливі моделі організаційної структури здійснення діяльності Держводагентства.

У частині аналізу впливу новітніх змін законодавства у сфері меліорації земель та організації водокористувачів на повноваження Держводагентства було застосовано нормативно-правовий, системно-структурний, порівняльно-правовий і функціональний методи. Дослідження охоплювало аналіз відповідних частин Водного кодексу України, Закон України «Про меліорацію земель», Закон України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель», Положення про

Державне агентство водних ресурсів України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 393, Положення про Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895, а також Закон України від 25 лютого 2026 р. № 4795-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем». У межах цього блоку було здійснено зіставлення предмета правового регулювання зазначених актів, закріплених у них функцій і компетенцій відповідних органів, а також оцінено, яким чином нове законодавче регулювання впливає на співвідношення між повноваженнями у сфері управління водними ресурсами та повноваженнями у сфері управління, експлуатації й розвитку меліоративної інфраструктури. Окрему увагу приділено виявленню колізій, прогалин, залишкових випадків дублювання повноважень і ступеню нормативної узгодженості між ресурсною, інфраструктурною та організаційно-господарською складовими правового регулювання у відповідній сфері.

За результатами застосування зазначеної методології сформульовано висновки щодо фактичного змісту повноважень Держводагентства, рівня їхньої відповідності сучасним потребам державної політики у сфері водних ресурсів, ступеня нормативної узгодженості між різними актами законодавства, а також можливих напрямів удосконалення правового та інституційного регулювання у відповідній сфері.

У частині оцінки інституційної спроможності з урахуванням імплементації законодавства ЄС експертиза базується на документах, наданих Держводагентством у відповідь на звернення Міжнародної благодійної організації "Екологія-Право-Людина" від 08.01. 2026 № 2, серед яких:

- штатні розписи Держводагентства за 2021-2025 роки;
 - чисельність персоналу організацій Держводагентства відповідно до штатних розписів за 2021-2026 роки;
 - звіти про виконання Планів роботи Державного агентства водних ресурсів на 2021-2025 роки;
 - паспорти бюджетних програм за 2025 рік: Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України за КПКВК 2707010 «Керівництво та управління у сфері водного господарства»; Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України за КПКВК 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами», затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 13 лютого 2025 року № 294; Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України за КПКВК 2707070 «Захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, в тому числі в басейні р. Тиса у Закарпатській області»; Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України за КПКВК 2707090 «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням»;
- положення про структурні підрозділи Держводагентства, зокрема:
- Положення про відділ забезпечення діяльності Голови, комунікацій з громадськістю та ЗМІ Управління організаційного забезпечення, зв'язків з громадськістю та ЗМІ Державного агентства водних ресурсів України;

- Положення про відділ бухгалтерського обліку та звітності Державного агентства водних ресурсів України;
- Положення про відділ водних ресурсів управління забезпечення водними ресурсами;
- Положення про відділ водокористування Управління надання адміністративних послуг та водокористування;
- Положення про відділ господарського забезпечення Управління організаційного забезпечення, зв'язків з громадськістю та ЗМІ Державного агентства водних ресурсів України;
- Положення про відділ міжнародного співробітництва управління забезпечення водними ресурсами;
- Положення про відділ моніторингу вод та адміністрування водного кадастру управління забезпечення водними ресурсами;
- Положення про відділ надання адміністративних послуг Управління надання адміністративних послуг та водокористування;
- Положення про відділ ІТ та захисту інформації Державного агентства водних ресурсів України;
- Положення про відділ по роботі з персоналом;
- Положення про відділ інвестиційних проєктів управління державного майна та інвестицій;
- Положення про відділ управління об'єктами державної власності управління державного майна та інвестицій;
- Положення про управління державного майна та інвестицій Державного агентства водних ресурсів України;
- Положення про сектор внутрішнього аудиту Державного агентства водних ресурсів України;
- Положення про сектор з енергоефективності;
- Положення про сектор з охорони праці та цивільного захисту Державного агентства водних ресурсів України;
- Положення про Управління надання адміністративних послуг та водокористування;
- Положення про управління економіки та фінансів;
- Положення про відділ планування та аналізу;
- Положення про відділ бюджетних програм управління економіки та фінансів;
- Положення про управління забезпечення водними ресурсами;
- Положення про Управління організаційного забезпечення, зв'язків з громадськістю та ЗМІ Державного агентства водних ресурсів України;
- Положення про юридичний відділ Державного агентства водних ресурсів України.

Розділ 1. Аналіз повноважень Держводагентства, закріплених у Положенні та інших нормативно-правових актах

У межах громадської експертизи здійснено комплексний аналіз Положення про Державне агентство водних ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 393 (зі змінами), зокрема в частині його відповідності сучасним завданням державної водної політики, процесам децентралізації та євроінтеграції, наявності дублювання повноважень з іншими центральними органами виконавчої влади, а також наявності законодавчих прогалин. Окремо було проаналізовано пов'язані постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які конкретизують повноваження Держводагентства.

Відповідно до Положення, Державне агентство водних ресурсів України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економіки, довкілля та сільського господарства і який реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів. У своїй діяльності Держводагентство керується Конституцією України, законами України, указами Президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України та іншими актами законодавства.

Основними завданнями Держводагентства є реалізація державної політики у сфері управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, розвитку водного господарства, а також внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначеній сфері. Водночас встановлено, що реалізація цих завдань не є повною. Це зумовлено, зокрема, тим, що частина водокористувачів фактично перебуває поза сферою ефективного управлінського впливу Держводагентства. Йдеться, зокрема, про водокористувачів, підпорядкованих органам місцевого самоврядування, підприємства, які використовують воду з комунальних мереж водопостачання, а також користувачів підземних вод, запаси яких пов'язані з поверхневими водами та використання яких безпосередньо впливає на стан поверхневих водних об'єктів.

Крім того, окремі управлінські рішення, зокрема у формі погодження проєктів водокористування, не завжди узгоджуються з положеннями державних програм у сфері використання та охорони вод. Йдеться, зокрема, про програми покращення якості вод у річкових басейнах, оптимізації зарегульованості річок, відновлення режимів водно-болотних угідь тощо. Неповнота інформації, зокрема відсутність або недостатність даних у Державному водному кадастрі, а також відсутність послідовної і принципової позиції щодо захисту поверхневих вод у низці випадків, унеможливають повноцінну реалізацію державної водної політики.

Державне агентство водних ресурсів України відповідно до покладених на нього завдань здійснює повноваження, визначені, зокрема, статтею 16 Водного кодексу України «Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, управління і контролю за

використанням та охороною вод і відтворенням водних ресурсів» (26 функцій), а також статтями 13, 26, 82 і 86 цього Кодексу, іншими нормативно-правовими актами та Положенням про Держводагентство (49 функцій) (таблиця 1). Результати аналізу стану виконання зазначених повноважень, а також відповідні пропозиції і рішення наведено в таблиці 2 (Додаток 1).

Таблиця 1 Співвідношення повноважень ДАВР відповідно до національного законодавства про водну політику

№	Водний кодекс України та інші НПА що регулюють відносини у сфері водних ресурсів	Функція відповідно до Положення про ДАВР
1.	<p>Водний кодекс України Стаття 16. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, в галузі управління і контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів</p> <p>1) реалізація державної політики у сфері розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів;</p>	<p>1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністрові економіки, довкілля та сільського господарства;</p>
2.	<p>2) розроблення та встановлення режимів роботи штучних водних об'єктів і водогосподарських систем, затвердження правил їх експлуатації;</p>	<p>6) розробляє та встановлює режими роботи водосховищ комплексного призначення, водогосподарських систем і каналів, затверджує правила їх експлуатації;</p> <p>7) встановлює режими роботи водосховищ та ставків, наданих у користування на умовах оренди;</p>
3.	<p>3) розробка та участь у реалізації державних, цільових, міждержавних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;</p>	<p>4) розробляє та бере участь у виконанні державних цільових програм з питань водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів;</p> <p>45) готує та вносить на розгляд Міністра економіки, довкілля та сільського господарства пропозиції до державних цільових програм щодо прогнозів розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів на коротко- та середньостроковий періоди і забезпечує їх виконання;</p>
4.	<p>4) забезпечення потреб населення і галузей економіки у водних ресурсах та здійснення їх міжбасейнового перерозподілу;</p>	<p>5) забезпечує задоволення потреб населення і галузей економіки у водних ресурсах, розробляє пропозиції щодо визначення пріоритетів розвитку водного господарства;</p>

5.	5) забезпечення функціонування системи державного моніторингу довкілля в частині проведення радіологічних і гідрохімічних спостережень на водних об'єктах комплексного призначення, транскордонних водотоках, водогосподарських системах міжгалузевого і сільськогосподарського водопостачання, в зонах впливу атомних електростанцій;	11) проводить моніторинг технічного стану гідротехнічних споруд підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління; 16) проводить моніторинг за переформуванням берегів; 17) проводить державний моніторинг вод відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України; 40) проводить аналіз якості поверхневих вод та сповіщає органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування;
6.	6) проектування, будівництво і експлуатація водогосподарських систем та об'єктів комплексного призначення;	
7.	7) здійснення заходів щодо екологічного оздоровлення поверхневих вод та догляду за ними;	18) здійснює заходи щодо екологічного оздоровлення поверхневих вод та догляду за ними;
8.	8) ведення державного обліку водокористування та державного водного кадастру;	36) веде державний облік водокористування; 37) веде державний водний кадастр за розділами "Поверхневі водні об'єкти" та "Водокористування";
9.	9) видача дозволів на спеціальне водокористування;	
10.	9-1) видача, припинення дії (відкликання, визнання недійсним), здійснення переоформлення та видача дублікатів дозволів на проведення робіт (крім експлуатаційного днопоглиблення) на землях водного фонду (крім проведення робіт на землях водного фонду у межах прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів, у внутрішніх морських водах, лиманах і територіальному морі);	2) видає, припиняє дію (відкликає, визнає недійсним), здійснює переоформлення та видачу дублікатів дозволів на проведення робіт (крім експлуатаційного днопоглиблення) на землях водного фонду (крім проведення робіт на землях водного фонду у межах прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів, у внутрішніх морських водах, лиманах і територіальному морі);
11.	9-2) видача дозволів на спеціальне водокористування водних об'єктів у зоні відчуження та зоні безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи;	3) видає, здійснює переоформлення, припиняє дію (відкликає, визнає недійсним) дозволів на спеціальне водокористування;
12.	10) здійснення міжнародного співробітництва у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів прикордонних вод;	15) проводить моніторинг якості вод на транскордонних ділянках водотоків, визначених відповідно до міждержавних угод про співробітництво на транскордонних водних об'єктах; 47) здійснює міжнародне співробітництво у галузі використання і охорони вод та відтворення поверхневих водних ресурсів прикордонних вод; 48) готує пропозиції щодо укладення та денонсації міжнародних договорів, укладає міжнародні договори України міжвідомчого характеру, забезпечує виконання узятих Україною за міжнародними договорами зобов'язань з питань, що належать до його компетенції;

13.	11) здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням шкідливій дії вод і ліквідацією її наслідків, включаючи протипаводковий захист сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь;	28) забезпечує проектування, будівництво і реконструкцію систем захисту від шкідливої дії вод, групових і локальних водопроводів, систем водопостачання та каналізації у сільській місцевості, гідротехнічних споруд, водогосподарських об'єктів багатопільового використання; 24) забезпечує проведення робіт із запобігання пошкодженню та аваріям на гідротехнічних спорудах, а також з ліквідації наслідків аварій на таких спорудах;
14.	12) здійснення контролю за дотриманням режимів роботи водосховищ та водогосподарських систем;	9) здійснює контроль за дотриманням режимів роботи водосховищ, водогосподарських систем;
15.	12-1) узагальнення та аналіз звітів водокористувачів щодо використання водних ресурсів;	10) аналізує та узагальнює звіти водокористувачів щодо використання водних ресурсів, перевіряє їх достовірність;
16.	12-2) погодження нормативів водопостачання;	35) погоджує нормативи водопостачання;
17.	12-3) здійснення моніторингу якості вод у контрольних створах у районах основних водозаборів комплексного призначення, водогосподарських систем міжгалузевого та сільськогосподарського водопостачання;	12) проводить моніторинг якості вод водогосподарських систем міжгалузевого та сільськогосподарського водопостачання;
18.	12-4) здійснення моніторингу водних об'єктів за радіологічними показниками на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення;	13) проводить моніторинг якості вод водних об'єктів за радіологічними показниками на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення;
19.	12-6) розроблення спільно з іншими органами виконавчої влади комплексу заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, зменшення руйнівних наслідків повеней, забезпечення безаварійного пропуску паводкових вод та льодоходу;	23) здійснює у межах повноважень, передбачених законом, разом з іншими органами виконавчої влади заходи щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, зменшення руйнівних наслідків повеней, забезпечення безаварійного пропуску паводкових вод та льодоходу;
20.	12-7) організація виконання робіт, пов'язаних з мінімізацією наслідків шкідливої дії вод, у тому числі захистом від підтоплення, протипаводковим і протиповеневим захистом сільських населених пунктів та сільськогосподарських земель;	26) організовує виконання робіт, пов'язаних з мінімізацією наслідків шкідливої дії вод; 25) здійснює заходи, пов'язані із запобіганням шкідливій дії вод і ліквідацією її наслідків, включаючи протипаводковий захист сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь;
21.	12-8) розроблення схем комплексного використання та охорони водних ресурсів, формування довгострокових прогнозів водогосподарських балансів, затвердження водогосподарських балансів, участь у вирішенні питань, пов'язаних з міждержавним розподілом стоку річок і використанням прикордонних вод;	27) розробляє схеми комплексного використання та охорони водних ресурсів, формує довгостроковий прогноз водогосподарських балансів, затверджує водогосподарські баланси, бере участь у вирішенні питань, пов'язаних з міждержавним розподілом стоку річок і використанням прикордонних вод; 36-3) затверджує водогосподарські баланси;
23.	12-9) здійснення паспортизації річок і джерел питного водопостачання;	38) здійснює паспортизацію річок і джерел питного водопостачання;

24.	12-10) розроблення заходів щодо забезпечення централізованим водопостачанням сільських населених пунктів, що користуються привізною водою;	28) забезпечує проектування, будівництво і реконструкцію систем захисту від шкідливої дії вод, групових і локальних водопроводів, систем водопостачання та каналізації у сільській місцевості, гідротехнічних споруд, водогосподарських об'єктів багатоцільового використання; 44) розробляє заходи щодо забезпечення централізованим водопостачанням сільських населених пунктів, що користуються привізною водою;
25.	12-11) погодження документації із землеустрою у випадках та порядку, визначених Земельним кодексом України та Законом України "Про землеустрій" щодо відповідності зазначеної документації водному законодавству;	19) погоджує межі зон санітарної охорони водних об'єктів; 22) погоджує проекти щодо розмірів та режиму користування смуг відведення; 42) погоджує документацію із землеустрою у випадках та порядку, що визначені Земельним кодексом України та Законом України "Про землеустрій", щодо відповідності зазначеної документації водному законодавству;
26.	13) вирішення інших питань у галузі управління і контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів.	52) здійснює інші повноваження, визначені законом.
27.	-	34) забезпечує виконання прикладних науково-дослідних робіт у сфері водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів; 50) організовує наукову, науково-технічну, інвестиційну, інформаційну, видавничу діяльність, сприяє створенню і впровадженню сучасних інформаційних технологій та комп'ютерних мереж у сфері розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів;
29.	Водний кодекс України Стаття 13-2. Плани управління річковими басейнами Плани управління річковими басейнами затверджуються Кабінетом Міністрів України кожні шість років. Відповідно до Порядку розроблення плану управління річковим басейном Плани управління річковими басейнами розробляються Держводагентством разом з Держгеонадрами, центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, іншими заінтересованими сторонами з урахуванням рішень відповідних басейнових рад.	36-4) розробляє плани управління річковими басейнами;

30.	<p>Розпорядження Кабінету Міністрів України:</p> <ul style="list-style-type: none"> - від 01.11.2024 № 1078-р «Про затвердження планів управління річковими басейнами Вісли, Дністра та Південного Бугу на 2025-2030 роки»; - від 01.11.2024 № 1079-р «Про затвердження планів управління річковими басейнами річок Причорномор'я, Приазов'я та Криму на 2025-2030 роки»; - від 01.11.2024 № 1077-р «Про затвердження планів управління річковими басейнами Дніпра та Дону на 2025-2030 роки»; - від 31.12.2024 № 1347-р «Про затвердження плану управління річковим басейном Дунаю на 2025-2030 роки» 	В Положенні відсутній пункт впровадження планів управління річковими басейнами
32.	<p>Водний кодекс України Стаття 13-3. Басейнові ради</p> <p>Басейнова рада утворюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, для вироблення пропозицій та забезпечення узгодження інтересів підприємств, установ та організацій у галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів у межах басейну.</p>	36-2) утворює басейнові ради;
34.	<p>Водний кодекс України Стаття 26. Державний облік поверхневих вод</p> <p>Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, у частині обліку поверхневих водних об'єктів.</p>	36-1) веде державний облік поверхневих вод у частині обліку поверхневих водних об'єктів;
36.	<p>Водний кодекс України Стаття 51. Користування водними об'єктами на умовах оренди</p> <p>Водні об'єкти надаються у користування на умовах оренди органами, що здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) згідно з повноваженнями, визначеними</p> <p>Земельним кодексом України, відповідно до договору оренди, погодженого з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері водного господарства.</p>	20) погоджує договори оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом та паспорти водних об'єктів;

38.	<p>Водний кодекс України Стаття 82. Регулювання стоку річок, створення штучних водойм</p> <p>Створення на річках та у їх басейнах штучних водойм та водопідпірних споруд, що впливають на природний стік поверхневих і стан підземних вод, допускається лише з дозволу місцевих рад за погодженням з обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, і центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.</p>	21) погоджує створення на річках та у їх басейнах штучних водойм і водопідпірних споруд;
40.	<p>Водний кодекс України Стаття 86. Проведення робіт на землях водного фонду</p> <p>Місця і порядок проведення зазначених робіт (крім експлуатаційного днопоглиблення) визначаються відповідно до проектів, що погоджуються з обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства (крім робіт на землях, зайнятих морями, а також робіт, пов'язаних з будівництвом, облаштуванням та утриманням інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій), та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.</p>	43) погоджує проекти на проведення робіт на землях водного фонду, пов'язаних з будівництвом гідротехнічних, лінійних та гідрометричних споруд, поглибленням дна для судноплавства, видобуванням корисних копалин, розчисткою русел річок, каналів і дна водойм, прокладенням кабелів, трубопроводів, інших комунікацій, а також виконанням бурових та геологорозвідувальних робіт;

41.	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2024 № 648-р «Про затвердження плану дій щодо комплексного вирішення проблем басейну річки Рось на 2024-2030 роки» (далі - план).	Пункт відсутній в положенні.
42.	Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (із змінами)	46) забезпечує інформування громадськості про реалізацію державної політики у сфері розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів; 51) здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Держводагентства, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління;
43.	Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу», постанова Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 106 «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад», постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 640 «Про затвердження Порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців».	41) організовує та координує підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації кадрів у сфері розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів; 49) надає пропозиції щодо обсягів державного замовлення для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері розвитку водного господарства, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів;

У сфері управління водними ресурсами України наявний комплекс взаємопов'язаних системних проблем, що свідчать про недостатню ефективність існуючої моделі управління. Зокрема, спостерігається відсутність комплексного басейнового підходу до управління та належного моніторингу стану вод і річкових басейнів, що ускладнює прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Суттєвими викликами залишаються забруднення поверхневих вод, дисбаланс використання водних ресурсів, зокрема їх надмірне залучення для потреб зрошення, а також деградація водних екосистем, зумовлена інтенсивним сільськогосподарським використанням територій, включаючи надмірне розорювання басейнів, застосування агрохімікатів та знищення природних ландшафтів. Негативні тенденції проявляються також у зникненні малих річок і водних джерел, зневодненні територій та загальному зниженні водоресурсного потенціалу. Додатковим фактором впливу є недостатній рівень реалізації заходів з адаптації річкових басейнів до змін клімату. Окрему загрозу становлять наслідки воєнних дій, які призводять до забруднення вод, пошкодження річкових басейнів та знищення водних екосистем. Сукупність зазначених проблем свідчить про необхідність впровадження інтегрованого підходу до управління водними ресурсами та посилення екологічної складової державної політики.

В рамках проведеної експертизи було виявлено низку проблем в реалізації функцій покладених на ДАВР.

Недостатній рівень забезпечення доступу громадськості до інформації та участі у прийнятті рішень у сфері управління водними ресурсами. У сфері реалізації державної водної політики в Україні на сьогодні зберігається низка системних проблем, пов'язаних із недостатнім рівнем прозорості, відкритості та залучення громадськості до процесів прийняття рішень. Зокрема, спостерігається обмежений доступ до актуальної інформації про фактичний стан водної політики, відсутність належного оприлюднення проєктів нормативно-правових актів, що розробляються ДАВР, низький рівень участі громадськості у відповідних процедурах, а також відсутність систематизованої інформації у відкритих реєстрах та на офіційних порталах. Це ускладнює громадський контроль, знижує підзвітність органів влади та створює передумови для непрозорих управлінських практик.

Невиконання заходів з охорони, відтворення водних ресурсів та екологічного оздоровлення поверхневих вод. Не підтверджено даними звітів ДАВР розробку та участь у реалізації державних, цільових, міждержавних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.

Відсутність державної цільової програми виконання заходів в планах управління річковими басейнами призводить до невиконання цих заходів через відсутність відповідного фінансування. За матеріалами звітування не встановлено виконання функції зі здійснення заходів щодо екологічного оздоровлення поверхневих вод та догляду за ними. Відсутній затверджений перелік водних об'єктів де планується проведення таких робіт, план та фінансування. У пункті потрібно розширити перелік органів які мають право його виконувати, додавши місцеві органи виконавчої влади та самоврядування, прописавши процедуру взаємодії всіх дотичних до процесу органів влади та ОМС.

Неналежне забезпечення моніторингу водних ресурсів. За даними поданими в документі "СС для довкілля в країнах Східного партнерства: водні ресурси та екологічні дані (2024). Записка про перші українські плани управління річковими басейнами"¹, моніторингом охоплено не більше 10 % від визначених масивів поверхневих вод, що не забезпечує отримання інформації з більшості територій України.

Робота з дослідження впливу воєнних дій на забруднення річкових басейнів ведеться в обмеженому обсязі.

Пункти звітів виконано в межах Планів, однак такі плани потребують розширення, зокрема територій, на яких проводиться моніторинг та збільшення фінансування цього напрямку з бюджетних коштів, виділених на діяльність ДАВР. Потрібним є перерозподіл коштів за напрямками, які є першочерговими.

В матеріалах звітування відсутня інформація щодо проведення моніторингу технічного стану гідротехнічних споруд підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління; проведення моніторингу за переформуванням берегів;

¹ https://davr.gov.ua/files/19/Conclud-note_RBMPs_UA.pdf

частково проведення аналізу якості поверхневих вод та сповіщення органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування;

На сайті ДАВР зазначено, що результати проведених досліджень якості поверхневих вод можна переглянути на вебресурсі "Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України". Однак зазначений програмний продукт при відкритті не відображає актуальні оновлені дані та не містить пояснення до саме такого відображення даних.

На основі поданих звітних матеріалів підтверджень виконання моніторингу якості вод водогосподарських систем міжгалузевого та сільськогосподарського водопостачання немає. На основі поданих звітних матеріалів підтверджень виконання здійснення моніторингу водних об'єктів за радіологічними показниками на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення немає.

Моніторинг на транскордонних ділянках проводиться у формі звітування та доповідей на міжнародних зустрічах. Необхідним є внесення змін у формат звітування з метою подання даних про якісні показники стану вод, чи вони змінилися.

Недостатня повнота даних державного водного кадастру. Існує системна проблема відсутності повноти даних в державному водному кадастрі, що унеможлиплює ефективно та достовірно формування і реалізацію державної політики.

Проблеми впровадження планів управління річковими басейнами та функціонування басейнових рад. Необхідним є встановлення на рівні закону відповідальності за невиконання планів заходів управління річковими басейнами. Забезпечити врахування в планах розвитку та відновлення на національному, регіональному та місцевому рівнях планів управління річковими басейнами та встановлення відповідальності за невиконання планів заходів управління річковими басейнами.

Басейнові ради на сьогоднішній день не стали незалежним від ДАВР майданчиком для обговорення та прийняття рішень щодо охорони вод та використання водних ресурсів та неспроможні надавати незалежну оцінку здійснюваним заходам передбаченим в планах управління річковими басейнами.

Проблеми із дозвільною діяльністю. Через проведення реорганізації та скорочення штату територіальних органів ДАВР виникають такі проблеми, як зменшення якості надання послуг та видачі дозвільно-погоджувальних документів. Відсутність забезпечення якісної перевірки погоджених проектів, зокрема щодо відповідності досягненню цілей планів управління річкових басейнів та екологічної наскрізності планових заходів.

Дублювання функцій. Зокрема, в пункті 6 Статті 16 Водного кодексу України "проекування, будівництво і експлуатація водогосподарських систем та об'єктів комплексного призначення". Виявлено що ця функція має дублювання з ЗУ «Про меліорацію земель» зі Статтею 16. "Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері гідротехнічної меліорації земель" в частині забезпечення експлуатації державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення, міжгосподарських зрошувальних і осушувальних систем (крім об'єктів, що передані організаціям водокористувачів), захисних споруд, а також забезпечення проведення планово-запобіжних ремонтів меліоративних систем і споруд. Функція не реалізовується ДАВР.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного аналізу встановлено, що структура звітних матеріалів Державного агентства водних ресурсів України не узгоджується зі структурою повноважень, визначених Положенням про Держводагентство. Зокрема, відсутня пряма відповідність між пунктами звіту та пунктами Положення, що ускладнює проведення системного аналізу діяльності органу та оцінку рівня виконання окремих функцій. Наявні суб'єктивно-оціночні судження у звітних матеріалах. У зв'язку з цим доцільним є перегляд структури звітності шляхом її приведення у відповідність до переліку повноважень, визначених Положенням. Це сприятиме підвищенню прозорості, підзвітності та можливості чіткого відстеження виконання кожної функції.

Доцільним також є доповнення звітної інформації даними щодо обсягів фінансування у розрізі окремих напрямів діяльності та повноважень. Відображення фінансових ресурсів за кожним пунктом дозволить підвищити прозорість використання бюджетних коштів та посилити можливість оцінки ефективності їхнього використання. Водночас за наданими в межах експертизи бюджетними матеріалами вбачається суттєвий дисбаланс у розподілі коштів, оскільки переважна частина фінансування спрямовується на експлуатаційні витрати, а не на капітальні інвестиції.

Науково-дослідна діяльність Державного агентства водних ресурсів України здійснюється в обмеженому обсязі. Виконання прикладних науково-дослідних робіт і організація науково-технічної діяльності є критично важливими системними елементами для ухвалення рішень у сфері реалізації державної водної політики, оскільки такі рішення мають ґрунтуватися на науковій і доказовій базі. Це також має істотне значення для забезпечення збалансованого використання водних ресурсів і досягнення екологічних цілей, визначених Директивою Європарламенту і Ради 2000/60/ЄС від 23 жовтня 2000 року про встановлення рамок заходів Співтовариства в галузі водної політики (наділі - ВРД).

Робота з дослідження впливу воєнних дій на забруднення річкових басейнів ведеться фрагментарно і не охоплює всіх ключових аспектів. Зокрема, потребують системного включення до планів роботи дослідження забруднення водних об'єктів вибухонебезпечними предметами, питання розмінування водних об'єктів, дослідження забруднення відходами руйнації та відходами воєнних дій, проведення лабораторних досліджень для визначення концентрацій забруднюючих речовин, а також розроблення планів заходів з очищення водних об'єктів і річкових басейнів. Необхідною є також участь у комісіях з фіксації збитків, завданих об'єктам природно-заповідного фонду, долучення до розроблення планів відновлення громад і регіонів, включення положень планів управління річковими басейнами до планів відновлення, а також формування і висвітлення офіційної позиції щодо стану колишнього Каховського водосховища та інших водних об'єктів, які зазнали впливу воєнних дій, зокрема річок Сейм і Десна.

Під час проведення громадської експертизи зафіксовано відсутність належного доступу до ключових інформаційних ресурсів, зокрема геопорталу «Водні ресурси України» та онлайн-ресурсу Державного водного кадастру, що суперечить базовим принципам відкритості та доступності інформації.

У ході аналізу виявлено дублювання повноважень Державного агентства водних ресурсів України з повноваженнями Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, визначеними, зокрема, Законом України «Про меліорацію земель». Відповідно до Водного кодексу України, водогосподарські системи визначаються як комплекс взаємопов'язаних водних об'єктів і гідротехнічних споруд, призначених для управління водними ресурсами. Водночас настільки широке трактування цього поняття створює передумови для дублювання та

перетину повноважень різних органів виконавчої влади, зокрема у частині управління, експлуатації та розвитку відповідної інфраструктури. У зв'язку з цим доцільним є уточнення визначення цього терміна у Водному кодексі України. Окреме дублювання наявне також у частині забезпечення, з урахуванням галузевих особливостей, проектування, будівництва і реконструкції систем захисту від шкідливої дії вод, групових і локальних водопроводів, систем водопостачання та каналізації у сільській місцевості, гідротехнічних споруд і каналів, меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури, а також водогосподарських об'єктів багатоцільового використання.

Однією з ключових системних проблем у сфері управління водними ресурсами є недостатня ефективність реалізації планів управління річковими басейнами та фрагментарний характер виконання передбачених ними заходів. Основною причиною цього є відсутність на законодавчому рівні чітко визначеної відповідальності за невиконання таких заходів, а також недостатня інтеграція планів управління річковими басейнами у систему державного стратегічного планування та прийняття рішень. У зв'язку з цим доцільним є встановлення на законодавчому рівні відповідальності за виконання заходів, передбачених планами управління річковими басейнами, забезпечення обов'язкового врахування ПУРБ під час розроблення та реалізації документів державного планування, зокрема планів післявоєнного відновлення і розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях, запровадження обов'язкового врахування ПУРБ у процедурах стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля, а також посилення міжвідомчої координації виконання відповідних заходів.

Виявлено також проблему недостатньої узгодженості дій між Державним агентством водних ресурсів України та іншими центральними органами виконавчої влади, зокрема Державною службою геології та надр України. З метою підвищення ефективності управління доцільним є чітке розмежування повноважень і посилення координаційної ролі Держводагентства, у тому числі шляхом концентрації функцій у сфері управління водними ресурсами, включаючи морські води, у межах одного уповноваженого органу.

Необхідним є впровадження ефективного механізму моніторингу дотримання вимог водного законодавства щодо встановлення та використання прибережних захисних смуг і водоохоронних зон. Зокрема, доцільним є розвиток дистанційного моніторингу із застосуванням геоінформаційних систем і супутникових даних, що дасть змогу забезпечити своєчасне виявлення порушень та підвищити ефективність контролю.

Розділ 2. Вплив Закону України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем» на повноваження Держводагентства

2.1. Аналіз змін ролі Держводагентства у системі управління меліоративною інфраструктурою у відповідності до зазначених законів

До прийняття Закону України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» Держводагентство поєднувало у собі водночас і функції ресурсного регулятора, і органу, пов'язаного з проєктуванням, будівництвом та експлуатацією водогосподарських систем і об'єктів комплексного призначення, у тому числі тих, що забезпечують гідротехнічну меліорацію земель. Відповідні норми у статті 16 Водного кодексу України тривалий час не давали можливості чітко розмежувати публічно-владну функцію управління водним ресурсом та господарсько-експлуатаційну функцію щодо відповідної інфраструктури.

Закон України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» став першим етапом зміни цієї конструкції. Саме ним було закладено новий суб'єктний рівень - організації водокористувачів, визначено їхній правовий статус, порядок та умови набуття ними прав на об'єкти інженерної інфраструктури міжгосподарських та внутрішньогосподарських меліоративних систем, а також особливості експлуатації меліоративних мереж організацій водокористувачів. Таким чином, Закон про ОВК започаткував інституційне відокремлення експлуатаційного рівня від власне управління водним ресурсом.

У межах цієї моделі між Держводагентством як ресурсним регулятором і кінцевим водокористувачем формується самостійна ланка з власними правами та обов'язками. Закон про ОВК прямо передбачає, що організації забороняється надавати послуги із забору води та її доставки власнику або користувачу земельної ділянки, у якого відсутній дозвіл на спеціальне водокористування, якщо необхідність такого дозволу передбачена законом. Той самий закон зобов'язує організацію вести облік води, яка доставляється водокористувачу, і встановлює, що об'єм води, який доставляється організацією, не може перевищувати ліміт забору води, визначений у дозволі на спеціальне водокористування. Отже, вже на рівні Закону про ОВК подача і доставка води були прямо пов'язані з режимом спеціального водокористування.

Саме в цьому полягає ключовий вплив Закону про ОВК на повноваження Держводагентства. Закон не усуває Держводагентство із системи управління, а переводить його роль у більш чітку ресурсну площину. Видача дозволів на спеціальне водокористування, встановлення та зміна відповідних лімітів, організація державного обліку водокористування, державний облік поверхневих водних об'єктів, а також встановлення режимів роботи штучних водних об'єктів і водогосподарських систем уже належать до сфери Водного кодексу України та повноважень органу у сфері розвитку водного господарства. Отже, після появи ОВК Держводагентство не втрачає значення, а навпаки, чіткіше ідентифікується саме як орган управління водним ресурсом.

Разом з тим Закон про ОВК не вирішив повністю питання нормативного розмежування між ресурсною та інфраструктурною складовими. Він заклав нову модель, але не усунув усіх колізій у базових актах, насамперед у Водному кодексі України та Законі України «Про меліорацію земель». Саме тому наступним етапом реформи став Закон України від 25 лютого 2026 р. № 4795-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем» (цей закон було прийнято 25.02.2026, підписано

Президентом України 19.03.2026, а сам закон передбачає відтерміноване набрання чинності, зокрема через три місяці з дня його опублікування, за окремими винятками).

Якщо Закон про ОВК створив нову інституційну модель, то Закон № 4795-IX покликаний її розвинути і закріпити на рівні базових законодавчих актів. Його зміст спрямований на вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем та на подальше відокремлення управління меліоративною інфраструктурою від управління водним ресурсом. Саме тому цей закон має розглядатися не ізольовано, а як продовження логіки, закладеної Законом про ОВК. У такій послідовності стає зрозуміло, що Закон про ОВК започаткував реформу, а Закон № 4795-IX має завершити її нормативне оформлення, зокрема через зміни до Водного кодексу України та Закону України «Про меліорацію земель».

Отже, послідовність впливу цих актів на повноваження Держводагентства є такою: спочатку Закон про ОВК відокремив експлуатаційний рівень та ввів організації водокористувачів як нових суб'єктів системи, а потім Закон № 4795-IX продовжив цю саму логіку на рівні змін до базового законодавства. У підсумку Держводагентство дедалі чіткіше позиціонується не як орган управління меліоративним майном, а як орган публічного управління водними ресурсами.

2.2. Виявлення норм, де розподіл повноважень між Держводагентством та іншими органами може бути неузгодженим або суперечливим

Після законодавчого закріплення нової моделі основне питання полягає вже не в тому, хто саме управляє меліоративною інфраструктурою. Із проаналізованих законів випливає, що цей блок законодавець відносить до сфери організацій водокористувачів, оператора та центрального органу виконавчої влади у сфері гідротехнічної меліорації земель. Водночас Водний кодекс України зберігає за органом у сфері розвитку водного господарства інший блок повноважень - режим використання водного ресурсу, державний облік водокористування та дозвільні механізми. Саме тому після змін, пов'язаних із Законом № 4795-IX, предмет подальшого правового аналізу полягає насамперед у співвідношенні ресурсних повноважень Держводагентства з діяльністю інших органів і суб'єктів, що здійснюють забір, доставку, розподіл та облік води через меліоративні системи.

Першим блоком, що потребує чіткого нормативного узгодження, є співвідношення між дозволом на спеціальне водокористування, лімітами забору води та фактичним наданням послуг із забору і доставки води. Закон про ОВК прямо встановлює, що організація не може надавати такі послуги без дозволу на спеціальне водокористування, якщо він потрібен, і що об'єм доставленої води не може перевищувати ліміт, визначений у дозволі. Закон України «Про меліорацію земель» у редакції після змін Закону № 4795-IX так само пов'язує діяльність оператора з наданням послуг із забору (доставки) води та обліком такої води. Водний кодекс України, зі свого боку, визначає, що у дозволі на спеціальне водокористування встановлюються ліміт забору води, ліміт використання води та ліміт скидання забруднюючих речовин, а у разі настання маловоддя ці ліміти можуть бути зменшені органом, що видав дозвіл, без коригування самого дозволу. Отже, законодавчий зв'язок між водним ресурсом і діяльністю інфраструктурних суб'єктів уже наявний, однак саме у Водному кодексі України доцільно прямише закріпити, що для таких суб'єктів обов'язковими є не лише сам дозвіл і його ліміт, а й інші рішення органу у сфері розвитку водного господарства щодо режиму використання водного ресурсу.

Другим блоком, який потребує узгодження, є співвідношення локального та державного обліку водокористування. Закон про ОВК прямо покладає на організацію водокористувачів обов'язок вести облік води, яка доставляється водокористувачу. На

нашу думку, це може призвести до конфлікту інтересів. Закон України «Про меліорацію земель» у новій редакції так само передбачає, що оператор веде облік води, що доставляється на виконання укладених договорів. Водночас Водний кодекс України встановлює, що організація ведення державного обліку водокористування здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства. З цього випливає, що після запровадження нової моделі законодавство вже формує два рівні обліку — локальний і державний, однак механізм їх прямої нормативної ув'язки у Водному кодексі України залишається недостатньо деталізованим. Саме ця частина потребує подальшого уточнення з метою забезпечення повноти інформації, необхідної Держводагентству для реалізації своїх ресурсних повноважень.

Третім блоком, що потребує чіткого законодавчого оформлення, є співвідношення інфраструктурних рішень і режимних рішень у сфері управління водними ресурсами. Водний кодекс України прямо передбачає, що режим роботи штучного водного об'єкта і водогосподарської системи встановлюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства. Одночасно Закон України «Про меліорацію земель» у новій моделі передбачає окремий інституційний блок управління меліоративною інфраструктурою. Отже, після розмежування інфраструктурного та ресурсного блоків виникає потреба у більшій прямому законодавчому приписі про врахування рішень Держводагентства у тих випадках, коли технічний режим експлуатації меліоративної системи впливає на водогосподарський режим, розподіл води або умови спеціального водокористування.

Таким чином, після законодавчого оформлення моделі, закладеної Законом про ОВК і розвинутої Законом № 4795-IX, основна площина можливого неузгодженого застосування норм полягає вже не у питанні належності меліоративної інфраструктури до сфери відання Держводагентства. Основне питання полягає у тому, наскільки чітко Водний кодекс України поєднує ресурсні повноваження Держводагентства з діяльністю інших органів і суб'єктів, які на законодавчому рівні отримали інфраструктурні та експлуатаційні функції. Саме тому подальшого уточнення потребує насамперед Водний кодекс України — у частині обов'язковості врахування рішень Держводагентства, інформаційної взаємодії та інтеграції локального обліку до державної системи обліку водокористування.

Висновки до розділу 2

Закон України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» і Закон України від 25 лютого 2026 р. № 4795-IX мають розглядатися як послідовні етапи однієї законодавчої логіки. Перший із них створив правовий статус організацій водокористувачів та заклав окремий експлуатаційний рівень у сфері меліоративної інфраструктури. Другий - розвинув і закріпив цю модель через зміни до Водного кодексу України та Закону України «Про меліорацію земель», посилюючи відмежування систем та об'єктів, що забезпечують гідротехнічну меліорацію земель, від загального мандата органу у сфері розвитку водного господарства.

У результаті аналізу встановлено, що логіка реформи полягає не у збереженні за Держводагентством функцій управління меліоративною інфраструктурою, а у завершенні інституційного розмежування, за якого оператори та організації водокористувачів управляють інфраструктурою, а Держводагентство реалізує повноваження у сфері управління водними ресурсами. Такий підхід відповідає конструкції спеціальних законів і узгоджується з тим, що Водний кодекс України та Положення про Державне агентство водних ресурсів України зберігають за ним

режимні, облікові та дозвільні інструменти у сфері використання, розподілу та обліку вод.

Разом з тим результати аналізу дають підстави для висновку, що подальше нормативне удосконалення має бути спрямоване насамперед на посилення ролі Держводагентства саме як органу управління водними ресурсами. Йдеться не про повернення йому інфраструктурно-господарських функцій, а про чіткіше і повніше закріплення у Водному кодексі України його повноважень щодо режимів використання води, державного обліку водокористування, зв'язку з дозволами на спеціальне водокористування, а також обов'язковості врахування його рішень суб'єктами, які здійснюють забір, доставку та розподіл води через меліоративні системи. Саме в цій частині Водний кодекс України має бути додатково узгоджений із Законом України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» та Законом України «Про меліорацію земель».

Окремо доцільно розглянути питання подальшої інституційної трансформації Держводагентства з урахуванням оновленого функціонального профілю цього органу. За Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» центральний орган виконавчої влади утворюється як служба, якщо більшість його функцій становлять функції з надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам, і як агентство, якщо більшість його функцій становлять функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління. Оскільки законодавчі зміни у сфері меліорації спрямовані на виведення інфраструктурно-майнового блоку з функціонального ядра Держводагентства та на концентрацію його діяльності у сфері ресурсного регулювання, дозвільних, режимних та облікових функцій, у перспективі може бути розглянуте питання про перетворення Держводагентства в службу. Водночас така рекомендація потребує окремого функціонального аналізу та оцінки того, чи відповідатиме фактичний обсяг повноважень Держводагентства критеріям, установленим Законом України «Про центральні органи виконавчої влади».

Розділ 3. Оцінка інституційної спроможності Держводагентства з урахуванням імплементації законодавства ЄС

3.1. Оцінка кадрового потенціалу (чисельність, кваліфікація, спеціалізація персоналу на рівні центрального апарату й територіальних органів).

Структура центрального апарату Держводагентства перейшла від моделі великих департаментів до системи компактних управлінь, відповідно до порівняльного аналізу штатних розписів Держводагентства за 2021-2025 роки. У 2021 році в агентстві працювали два великі департаменти: Департамент управління водними ресурсами, що налічував 26 посад, та Департамент економіки та фінансів, що мав 17 посад. Натомість штатні розписи 2023-2025 років демонструють повну відсутність департаментів у структурі відомства. У 2023 спостерігається створення мережі самостійних управлінь. Наприклад, функції колишнього Департаменту управління водними ресурсами були розділені між Управлінням забезпечення водними ресурсами та Управлінням надання адміністративних послуг та водокористування, що забезпечило виокремлення дозвільної діяльності у самостійний блок. У 2025 році, відповідно до штатного розпису, спостерігається така структура центрального апарату (таблиця 1):

Таблиця 1. Структура центрального апарату Держводагентства за 2025 рік

Управління/відділ/сектор	Кількість працівників
Керівництво	4
Управління забезпечення водними ресурсами	14
Управління надання адміністративних послуг та водокористування	10
Управління економіки та фінансів	10
Управління державного майна та інвестицій	12
Управління організаційного забезпечення, зв'язків з громадськістю та ЗМІ	10
Відділ бухгалтерського обліку та звітності	5
Юридичний відділ	5
Відділ з документообігу та контролю	6
Відділ ІТ та захисту інформації	6
Відділ по роботі з персоналом	5
Сектор з енергоефективності	2
Сектор внутрішнього аудиту	2
Сектор з охорони праці та цивільного захисту	2

Якісна оцінка кадрового потенціалу ґрунтується на аналізі класифікаційних кодів посад, відповідно до каталогу типових посад державної служби і критеріїв віднесення до таких посад, затверджених постановою Кабінету Міністрів України "Про підготовку до запровадження умов оплати праці державних службовців на основі класифікації посад" від 23 жовтня 2023 р. № 1109. Для Держводагентства встановлено високі кваліфікаційні вимоги, що відображається у присвоєнні посадам рівнів від четвертого керівного до дев'ятого початкового фахового. Більшість головних спеціалістів у профільних підрозділах мають сьомий вищий фаховий рівень, що теоретично відповідає високому рівню експертних знань та здатності готувати складні аналітичні документи. Станом на 2025 рік у центральному апараті 7 посад віднесено до четвертого керівного рівня, 13 посад – до п'ятого рівня, а 10 посад – до шостого рівня. Найчисленнішою групою є фахівці сьомого рівня, яких налічується 72 особи, що складає понад 55 % від загальної чисельності апарату. Тільки 11 посад займають провідні спеціалісти восьмого та дев'ятого рівнів, що також теоретично свідчить про високу професіоналізацію штату.

У 2024 році, на основі розпорядження Кабінету Міністрів України “Про оптимізацію діяльності територіальних органів Державного агентства водних ресурсів” від 7 червня 2024 р. № 524-р, відбулося переформатування територіальних органів Держводагентства. До цього структура була розділена на 22 сектори. З початку 2025 року ці органи були реорганізовані у 10 міжрегіональних секторів, які увійшли безпосередньо до штатного розпису апарату (таблиця 2). Тепер кожна така одиниця, як, наприклад, Західний чи Центральний сектори, налічує по 3-4 особи, а їхні керівники мають статус завідувачів секторів п'ятого керівного рівня.

Таблиця 2. Структура територіальних органів Держводагентства за 2024 та 2025 роки

2024 рік				2025 рік			
Назва територіального органу	Чисельність посад		Всього посад	Назва територіального органу	Чисельність посад		Всього посад
Сектор у Вінницькій області	Завідувач сектору	1	3	Центрально-Західний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
	Провідний фахівець	2			Головний спеціаліст	2	
Сектор у Хмельницькій області	Завідувач сектору	1	4	Західний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
	Головний спеціаліст	1					
	Провідний фахівець	2					
Сектор у Волинській області	Завідувач сектору	1	4	Західний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
	Головний спеціаліст	1					
	Провідний фахівець	2					
Сектор у Львівській області	Завідувач сектору	1	3	Південно-Східний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
	Провідний фахівець	2					
Сектор у Дніпропетровській області	Завідувач сектору	1	4	Південно-Східний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
	Головний спеціаліст	1					
	Провідний фахівець	2					
Сектор у Донецькій та Луганській областях*	Завідувач сектору	1	3	Південно-Східний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
	Головний спеціаліст	1					
	Провідний фахівець	1					

Сектор Запорізькій області	у	Завідувач сектору	1	4				
		Головний спеціаліст	1					
		Провідний фахівець	2					
Сектор Житомирській області	у	Завідувач сектору	1	4	Північний міжрегіональний сектор**	Завідувач сектору	1	4
		Провідний фахівець	3			Головний спеціаліст	3	
Сектор Закарпатській області	у	Завідувач сектору	1	2	Південно-Захід ний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
		Провідний фахівець	1			Головний спеціаліст	2	
Сектор Івано-Франківській області	в	Завідувач сектору	1	3				
		Провідний фахівець	2					
Сектор Чернівецькій області	у	Завідувач сектору	1	3				
		Провідний фахівець	2					
Сектор Кіровоградській області	у	Завідувач сектору	1	3	Центральний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
		Провідний фахівець	2			Головний спеціаліст	2	
Сектор Черкаській області	у	Завідувач сектору	1	3				
		Провідний фахівець	2					
Сектор Миколаївській області	у	Завідувач сектору	1	4	Південний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	4
		Провідний фахівець	3			Головний спеціаліст	3	
Сектор в Одеській області		Завідувач сектору	1	5				
		Провідний фахівець	4					
Сектор Херсонській області та Севастополі***	у м.	Завідувач сектору	1	5				
		Головний спеціаліст	1					
		Провідний фахівець	3					
Сектор Полтавській області	у	Завідувач сектору	1	4	Північно-Східний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3

	Головний спеціаліст	1			Головний спеціаліст	2	
	Провідний фахівець	2					
Сектор у Чернігівській області	Завідувач сектору	1	4				
	Провідний фахівець	3					
Сектор у Рівненській області	Завідувач сектору	1	3	Північно-Західний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
	Провідний фахівець	2					
Сектор у Тернопільській області	Завідувач сектору	1	3				
	Головний спеціаліст	1					
	Провідний фахівець	1					
Сектор у Сумській області	Завідувач сектору	1	2	Східний міжрегіональний сектор	Завідувач сектору	1	3
	Головний спеціаліст	1					
Сектор у Донецькій та Луганській областях*	Завідувач сектору	1	3				
	Головний спеціаліст	1					
	Провідний фахівець	1					
Сектор у Харківській області	Завідувач сектору	1	4				
	Провідний фахівець	3					

*Частина сектору у Донецькій області перейшла до Південно-Східного міжрегіонального сектору, у Луганській - до Східного міжрегіонального сектору.

**У тому числі в частині здійснення повноважень на території м. Києва та Київської області, які після ліквідації сектору в Київській області та м. Києві відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 211 та до утворення Північного міжрегіонального сектору здійснювалися безпосередньо Держводагентством.

***Відповідно до частини другої статті 16 Водного кодексу України Держводагентство здійснює покладені на нього повноваження самостійно і через свої територіальні органи (у разі їх утворення), а на території Автономної Республіки Крим - через орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань водного господарства.

Основним завданням міжрегіональних секторів Держводагентства, відповідно до їхніх Положень², є здійснення повноважень Держводагентства в частині видачі документів дозвільного характеру, надання адміністративних послуг та інших функцій у сфері

² Положення про Центральний міжрегіональний сектор Державного агентства водних ресурсів України: https://davr.gov.ua/files18/Sentralnui_MS.pdf

управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів у їхніх територіальних межах. Відповідно до функцій, зазначених у Положеннях, сектори видають дозволи на спеціальне водокористування та забезпечують підготовку та подання матеріалів щодо припинення їх дії (відкликання, визнання недійсним); погоджують нормативи водопостачання, договори оренди землі, паспорти водних об'єктів, проєкти на проведення робіт на землях водного фонду, межі зон санітарної охорони водних об'єктів, створення на річках та у їх басейнах штучних водойм та водопідпірних споруд; затверджують режими роботи штучних водних об'єктів, окрім водосховищ комплексного призначення та можуть виконувати інші владні функції.

Відповідно до табл. 2, можемо побачити значне скорочення штату внаслідок реорганізації територіальних органів агентства. Таким чином, враховуючи кількість функцій у міжрегіональних секторів, виникає питання, чи може штат у наявній чисельності забезпечити їх виконання у відповідному обсязі та якості. Кожен колектив міжрегіонального сектору, відповідно до звітів Держводагентства, змушений опрацьовувати великий масив юридичних та технічних матеріалів, що суттєво обмежує час на ретельну експертну оцінку стану кожного водного об'єкта та може призводити до формального підходу під час погодження проєктної документації. Примітним також є те, яким чином об'єднувалися окремі сектори. Цей процес відбувався за регіональним сусідством, що заперечує саму ідею басейнового принципу управління водними ресурсами та може ставати перешкодою до залучення усіх зацікавлених сторін та водокористувачів різних рівнів у процес прийняття рішень.

За даними чисельності персоналу організацій Держводагентства відповідно до штатних розписів за 2021-2026 роки, у 2021 році загальна чисельність персоналу всіх організацій Держводагентства становила 18918 одиниць. Протягом наступних років спостерігалася тенденція до поступового скорочення штатів, і вже у 2022 році чисельність зменшилася до 18339 одиниць. Найбільш різке скорочення відбулося у 2023 році, коли кількість персоналу впала до 13312 одиниць. Протягом 2024-2025 років чисельність залишалася на рівні 13277 осіб, роте на 2026 рік заплановано подальше скорочення до 11681 штатної одиниці. Найбільшими підрозділами залишаються басейнові управління водних ресурсів, серед яких БУВР нижнього Дніпра та БУВР Тиси мають найбільший штат.

Різне скорочення обумовлене низкою чинників. Ще одним важливим фактором стала тимчасова окупація територій та руйнування гідротехнічних споруд, що призвело до фізичного зникнення об'єктів управління. Штатні розписи підтверджують, що найбільші кількісні втрати персоналу зафіксовані в окупованих регіонах, де чисельність працівників окремих офісів впала до нуля або скоротилася в десять разів (БУВР нижнього Дніпра, БУВР Приазов'я, Сіверсько-Донецьке БУВР, РОВР у Луганській області). Проте вирішальним адміністративним чинником такої динаміки стала реформа меліорації, яка передбачала відокремлення функцій управління зрошувальними та осушувальними системами. Відповідно до рішень уряду, розпочатих у 2022 році з ухваленням Закону України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель», відбулася передача меліоративних систем та відповідних майнових комплексів разом із обслуговуючим персоналом до сфери управління Державного агентства з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм.

Для об'єктивної оцінки кадрового забезпечення також важливо порівняти українську модель із досвідом країн Європейського Союзу, де системи управління мають різний ступінь інтеграції. Національне агентство Rijkswaterstaat у Нідерландах, яке відповідає за водні системи та розвиток інфраструктури по всій країні, налічує більше 10 тисяч співробітників, що за масштабом майже відповідає загальній чисельності всієї

водогосподарської галузі України³. Проте це лише частина системи, оскільки регіональне управління у країні здійснюється через так звані водні борди, у яких станом на 2024 рік працювало більше 16 тисяч фахівців⁴. Таким чином, загальна чисельність нідерландської державної системи управління водами значно перевищує штат усієї української водної галузі.

Водночас у сусідній Польщі державне господарство Wody Polskie, яке було створене як централізований орган, налічує близько 6600 працівників⁵. Ця кількість працівників охоплює національне управління водного господарства (центральный апарат), 11 регіональних управлінь водного господарства, 50 управлінь водозабірних басейнів та 330 водних наглядових органів. Таким чином, кількість працівників у Wody Polskie майже вдвічі менше за поточний штат українських водних організацій. Таке порівняння свідчить, що українська система залишається досить чисельною на рівні технічного персоналу в регіонах, але має надзвичайно компактний центральный апарат управління.

Воєнна агресія стала серйозним викликом для стабільності персоналу⁶, оскільки фахівці залучені до ліквідації наслідків руйнувань та забезпечення водопостачання у прифронтових зонах. У 2025 році агентство забезпечило реалізацію критичних проєктів, таких як наповнення Краснопавлівського водосховища для Харкова та запуск магістрального водогону для Марганця і Нікополя. Водночас, відповідно до Звіту Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України про проведення огляду витрат державного бюджету у сфері управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, розвитку водного господарства за 2022 – 2024 роки, агентство стикається з дефіцитом технічних спеціалістів на ринку праці, що вимагає вдосконалення кадрової політики в частині навчання та професійного розвитку.

3.2. Аналіз наявних фінансових ресурсів та їхня відповідності обсягу завдань, пов'язаних з імплементацією Водної рамкової директиви та інших актів ЄС.

Фінансова модель Державного агентства водних ресурсів України у 2025 році базувалась на виконанні чотирьох ключових бюджетних програм:

- 1) КПКВК 2707010 «Керівництво та управління у сфері водного господарства»;
- 2) КПКВК 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами»;
- 3) КПКВК 2707070 «Захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, в тому числі в басейні р. Тиса у Закарпатській області»;
- 4) КПКВК 2707090 «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням».

Найбільшою за обсягом є програма 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами». Загальний обсяг призначень за цією програмою, відповідно до її паспорту, становить 4 мільярди 434 мільйони 305 тисяч гривень, з яких 2,9 мільярда гривень припадає на загальний фонд, а 1,4 мільярда гривень - на спеціальний фонд. Ця програма є критично важливою для підтримання життєдіяльності галузі, оскільки вона забезпечує роботу насосних станцій,

³ Ministry of Infrastructure and Water Management: Organisation. Government of the Netherlands: <https://www.government.nl/ministries/ministry-of-infrastructure-and-water-management/organisation>

⁴ HR-monitor 2024 sector Warweschappen. A&O Waterschappen: <https://www.aenowaterschappen.nl/nieuws/hr-monitor-2024-sector-waterschappen>

⁵ Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie: <https://www.gov.pl/web/wody-polskie/podstawowe-informacje>

⁶ Публічний звіт про результати діяльності Держводагентства у 2025 році. Державне агентство водних ресурсів України: https://davr.gov.ua/files18/Prezentasia_Golovu_2025_PP.pdf

каналів та гідротехнічних споруд по всій країні. Водночас на керівництво та управління у сфері водного господарства в межах програми 2707010 «Керівництво та управління у сфері водного господарства», відповідно до її паспорту, виділено 60 мільйонів 213 тисяч гривень, що повністю спрямовується на забезпечення діяльності центрального апарату та територіальних секторів.

Дані свідчать про виражену концентрацію ресурсів на підтримці поточної експлуатації існуючої інфраструктури у сфері гідротехнічної меліорації, тоді як на розвиток та спеціалізовані програми виділяються мінімальні суми. Відповідно до даних, наведених у Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, у 2017 році фактично поливалося менше 500 тис. гектарів меліорованих земель, що становить 23 % від загальної кількості зрошуваних земель в Україні відповідно до обліку (2178,3 тис. гектарів). Двостороннє водорегулювання, у свою чергу, здійснювалося на площі понад 250 тис. гектарів, що становить менш як 20 відсотків наявних площ зрошення та менш як 10 відсотків наявних площ дренажу.

Фінансування зрошення та дренажу до 2022 року включно проводилося через Держводагентство за рахунок коштів з державного бюджету та надходжень від оплати послуг водокористувачами, з яких 80 % припадало на зрошення та дренаж. Із 2023 року фінансування проводиться через Держводагентство 70 відсотків виділеного бюджету, та Держрибагентства 100 відсотків виділеного бюджету. Разом із цим, за рахунок воєнних дій та втрати Каховського водосховища, кількість поливних площ скоротилось на 70 %, проте витрати на утримання цих площ зросли у 180 %, а сума, витрачена на один гектар землі, що піддається зрошуванню, зросла на майже 1000 % (табл. 3).

Таким чином, незважаючи на реформу меліорації, яка виводить управління системами зрошення та дренажу із компетенції Держводагентства, частка коштів від загального бюджету агентства, що виділяються на їх утримання та функціонування, із 2021 року не зменшилась, а навіть зросла у відсотковому співвідношенні (табл. 4).

Таблиця 3. Зміни у державному фінансуванні зрошення за 2017-2025 роки

Рік	Площа зрошення, тис. га	Загальний фонд ДАВР, млрд. грн	70% від виділених коштів, млрд. грн	Загальний фонд ДАМРГ, млрд. грн	Всього, млрд грн	Сума витрачена на 1 га
2017	500	1,464	1,025	-	1,025	2049
2018	500	1,743	1,220	-	1,220	2440
2019	500	1,960	1,372	-	1,372	2744
2020	500	2,182	1,527	-	1,527	3054
2021	500	2,517	1,762	-	1,762	3523
2022	308	2,729	1,910	-	1,910	6202
2023	133	1,774	1,242	0,514	1,756	13202
2024	136	2,068	1,448	0,798	2,246	16512
2025	136	2,974	2,082	0,786	2,868	21087

У той же час, на бюджетну програму 2707090 «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням», відповідно до її паспорту,

виділено 20 мільйонів гривень із загального фонду, що на більш ніж 100 % менше за фінансування програми з експлуатації водогосподарського комплексу. Зокрема програма захисту від шкідливої дії вод дозволяє профінансувати заходи лише у 18 населених пунктах, що, відповідно до результативних показників програми, складає менше 8% від реальної потреби. Аналогічна ситуація спостерігається і з водозабезпеченням сільських територій, де при наявності 1290 пунктів, що потребують привізної води, фінансування дозволяє охопити лише 5 об'єктів на рік.

У результаті аналізу було виявлене значне скорочення бюджету Держводагентства у 2024-2025 роках, яке не пов'язане зі зменшенням сум, витрачених на експлуатацію державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами. Порівняно з 2021-2024 роками, у 2025-му відсутня бюджетна програма КПКВК 2701040 "Наукова і науково-технічна діяльність у сфері захисту довкілля та природних ресурсів", а також частина державних інвестиційних проектів, порівняно з 2021 роком. Таким чином, можемо констатувати фокус Держводагентства на гідротехнічній меліорації та скорочення витрат на програми, пов'язані із охороною та відновленням водних ресурсів.

Таблиця 4. Витрати на бюджетні програми у 2021-2025 роках

Назва бюджетної програми	Витрати на бюджетну програму			
	Загальний фонд, тис. грн	Спеціальний фонд, тис. грн	Всього, тис. грн	Частка від загальної суми
2021 рік				
КПКВК 2701040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері захисту довкілля та природних ресурсів»	41 700,90	15 150	56 850,9	1%
КПКВК 2707010 «Керівництво та управління у сфері водного господарства»	41 571,5		41 571,5	0,7%
КПКВК 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами»	2 515 601,0	2 769 111,9	2 792 512,9	92,8%
КПКВК 2707070 «Захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, в тому числі в басейні р. Тиса у Закарпатській області»	51 036,5	71 800,0	122 836,5	2,15%

КПКВК 2707090 «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням»	94 900,0	45 000,0	139 900	2,5%
КПКВК 2707160 «Реалізація державного інвестиційного проекту «Забезпечення питним водопостачанням сільських населених пунктів Казанківського, Новобузького районів та реконструкція водоскидної споруди Софіївського водосховища Новобузького району Миколаївської області»	36 927,0		36 927,0	0,6%
КПКВК 2707800 «Реалізація державного інвестиційного проекту «Реконструкція гідротехнічних споруд захисних масивів дніпровських водосховищ»	10 180,1		10 180,1	0,2%
КПКВК 2707810 «Реалізація державного інвестиційного проекту «Будівництво водопровідних мереж в населених пунктах Львівської області, що користуються привізною водою»	2 598,7		2 598,7	0,005%
Всього	2 794 515,7	2 901 061,9	5 695 577,6	100%
2022 рік				
КПКВК 2701040 «Наукова і науково технічна діяльність у сфері захисту довкілля та	76 352,6	15 400	91 752,6	1,6%

природних ресурсів»				
КПКВК 2707010 «Керівництво та управління у сфері водного господарства»	42 370,6		42 370,6	0,7%
КПКВК 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами»	2 728 769,4	3 064 505,3	5 793 274,7	97,7%
Всього	2 847 492,6	3 079 905,3	5 927 397,9	100%
2023 рік				
КПКВК 2701040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері захисту довкілля та природних ресурсів»,	33 777,7	21 550,0	55 327,7	1%
КПКВК 2707010 «Керівництво та управління у сфері водного господарства»	34 320,1		34 320,1	0,6%
КПКВК 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами»	1 774 035,2	3 828 799,8	5 602 835	98,4%
Всього	1 842 133	3 850 349,8	5 692 482,8	100%
2024 рік				
КПКВК 2701040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері захисту довкілля та природних ресурсів»	33 777,7	24 250	58 027,7	1,4%
КПКВК 2707010 «Керівництво та управління у сфері водного господарства»	60 339		60 339	1,5%
КПКВК 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами»	2 067 869,3	1 685 050,5	3 752 919,8	90,8%

КПКВК 2707070 «Захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, в тому числі в басейні р. Тиса у Закарпатській області»	229 906,9		229 906,9	5,6%
КПКВК 2707090 «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням»	30 000,0		30 000	0,7%
Всього	2 421 892,9	1 709 300,5	4 131 193,4	100%
2025 рік				
КПКВК 2707010 «Керівництво та управління у сфері водного господарства»	60 213,8		60 213,8	1,3%
КПКВК 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами»	2 974 144,3	1 460 161,6	4 434 305,9	95,3%
КПКВК 2707070 «Захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, в тому числі в басейні р. Тиса у Закарпатській області»		137 100	137 100	3%
КПКВК 2707090 «Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням»		20 000	20 000	0,4%
Всього	3 034 358,1	1 617 261,6	4 651 619,7	100%

Найбільш критичний аспект фінансової стабільності відомства полягає у величезному розриві між наявним бюджетом та обсягом інвестицій, які необхідні для повної імплементації європейських стандартів якості вод. Згідно із затвердженими планами

управління річковими басейнами на період до 2030 року, загальна вартість програм заходів становить понад 348 мільярдів гривень⁷.

Близько 96 % цих коштів мають бути інвестовані у будівництво та модернізацію очисних споруд для зменшення антропогенного навантаження на водні об'єкти. При цьому річний бюджет агентства на всі потреби є у 87 разів меншим за необхідний обсяг капітальних вкладень, і відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» становить 4 мільярди 651 мільйона 619,7 тисяч гривень. Таким чином, хоча підготовчий етап впровадження ВРД, зокрема розробка ПУРБ та базовий моніторинг, забезпечується в межах наявного бюджету та підтримки міжнародних партнерів, реалізація передбачених цими планами Програм заходів потребує капітальних вкладень, що в десятки разів перевищують бюджетні можливості. Оскільки досягнення «доброго екологічного стану» напряду залежить від модернізації очисних споруд та гідротехнічної інфраструктури, без зовнішніх інвестицій виконання цілей ВРД до 2030 року залишатиметься декларативним.

Окрему увагу слід приділити фінансуванню державного моніторингу вод, який є базовою вимогою Статті 8 Водної рамкової директиви 2000/60/ЄС для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. У 2025 році на проведення моніторингу поверхневих вод виділено лише 12 мільйонів гривень у межах бюджетної програми 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами». Відомо, що наразі моніторинг охоплює лише 5 % масивів поверхневих вод України⁸. Попри обмеженість коштів, лабораторіям агентства вдалося отримати акредитацію за міжнародним стандартом, що є значним досягненням в умовах воєнного стану.

Важливим викликом стали додаткові видатки, пов'язані з воєнними діями, на які у 2025 році спрямовано 891 мільйон гривень у межах спеціальної Державної цільової програми комплексного водозабезпечення територій, які зазнали впливу воєнних дій, на період до 2030 року, відповідно до паспорту бюджетної програми 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами». Ці кошти використовуються для екстреного перекидання води каналом Дніпро-Інгuleць та наповнення Краснопавлівського водосховища для забезпечення питною водою понад мільйона мешканців Миколаєва, Кривого Рогу та Харкова. Згідно з паспортом бюджетної програми, величезна частка бюджету витрачається на оплату електроенергії, оскільки насосні станції споживають понад 260 мільйонів кіловат-годин на рік для підтримки режимів роботи систем.

Порівняння української фінансової моделі з європейськими аналогами демонструє колосальну різницю у ресурсних можливостях. Наприклад, водні агентства Франції щороку мобілізують понад 2 мільярди євро⁹, що у 40 разів перевищує річний бюджет українського відомства, при цьому французька система базується на принципі «забруднювач платить», де кошти від екологічних зборів повертаються безпосередньо у водний сектор¹⁰.

⁷ Публічний звіт про результати діяльності Держводагентства у 2025 році. Державне агентство водних ресурсів України: https://davr.gov.ua/fls18/Prezentasia_Golovu_2025_PP.pdf

⁸ ЄС для довкілля в країнах Східного партнерства: водні ресурси та екологічні дані (2024).

Записка про перші українські плани управління річковими басейнами.

https://davr.gov.ua/fls18/Conclud-note_RBMPs-UA.pdf

⁹ Programme 2025-2030 des agences de l'eau: plus de 2 milliards d'euros par an pour accompagner les défis de l'eau. Les agences de l'eau:

<https://www.lesagencesdeleau.fr/actualites/programme-2025-2030-des-agences-de-leau-plus-de-2-milliards-deuros-par-pour-accompagner>

¹⁰ Зариблення та водна політика Франції. МБО «Екологія-Право-Людина»:

<https://epl.org.ua/announces/zaryblennya-ta-vodna-polityka-frantsiy/>

Польська модель державного господарства Wody Polskie демонструє вищий ступінь фінансової автономії завдяки системі водних платежів, затвердженій Законом Польщі "Водне право" ("Prawo wodne") від 20 липня 2017 року, що дозволяє їм фінансувати інвестиційні проєкти без тотальної залежності від державного бюджету¹¹. Українська ж система залишається глибоко дотаційною, а її бюджет у 2025 році є вимушено орієнтованим на виживання в умовах війни, а не на стратегічний розвиток за європейськими стандартами.

3.3. Оцінка інформаційно-аналітичної, ІТ- та моніторингової спроможності (системи збору та обробки даних, лабораторна база, геоінформаційні системи, відкриті дані тощо)

Відповідно до Положення про відділ ІТ та захисту інформації Державного агентства водних ресурсів України, інформаційно-технологічний розвиток Державного агентства водних ресурсів України забезпечується спеціалізованим відділом ІТ та захисту інформації, діяльність якого координується заступником Голови з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації. Згідно з положенням про цей підрозділ, основними завданнями відділу є планування та впровадження інформаційно-аналітичних систем, забезпечення кібербезпеки та технічна підтримка електронного документообігу в апараті агентства. Важливою функцією підрозділу є адміністрування аккаунта відомства на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних, що забезпечує прозорість управління водним сектором. Ефективність функціонування ІТ-систем також підлягає регулярній перевірці з боку сектору внутрішнього аудиту, який проводить оцінку надійності та результативності застосовуваних технологій.

Ключовим елементом інформаційної спроможності агентства є функціонування інтегрованих цифрових платформ, серед яких провідне місце посідає інформаційно-аналітична система Е-моніторинг¹² та система «Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів»¹³. Е-моніторинг має забезпечувати відкритий доступ до даних державного моніторингу поверхневих вод, що є базовою вимогою для виконання євроінтеграційних зобов'язань України.

Відповідно до публічного звіту про результати діяльності Держводагентства у 2025 році, агентство забезпечило охоплення моніторингом 98,5% пунктів спостережень, що фактично становить 539 об'єктів із 547 запланованих¹⁴. У 2025 році загальна кількість виконаних інструментально-лабораторних вимірювань досягла позначки у 360 тисяч одиниць, що перевищило річний план на 2%. Згідно зі звітом Держводагентства за 2025 рік, а також відповіді на інформаційний запит МБО "Екологія-Право-Людина" №118 від 16.03.2026, дані моніторингу вносяться до системи «Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України». Повідомляється, що система працює у відкритому доступі.

Варто зауважити, що станом на час проведення громадської експертизи дана система потребує суттєвого доопрацювання. По-перше, у системі наявні пункти моніторингу, щодо яких дані не оновлювалися із 2018 року (рис. 1-2). Є вірогідність, що дані точки більше не входять до пунктів спостережень програми моніторингу, однак інформації щодо цього на сайті немає.

¹¹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001566/U/D20171566L1.pdf>

¹² <https://emonitoring.davr.gov.ua/>

¹³ <http://monitoring.davr.gov.ua/EcoWaterMon/GDKMap/Index>

¹⁴ Публічний звіт про результати діяльності Держводагентства у 2025 році. Державне агентство водних ресурсів України: https://davr.gov.ua/files/18/Prezentacja_Golovu_2025_PP.pdf

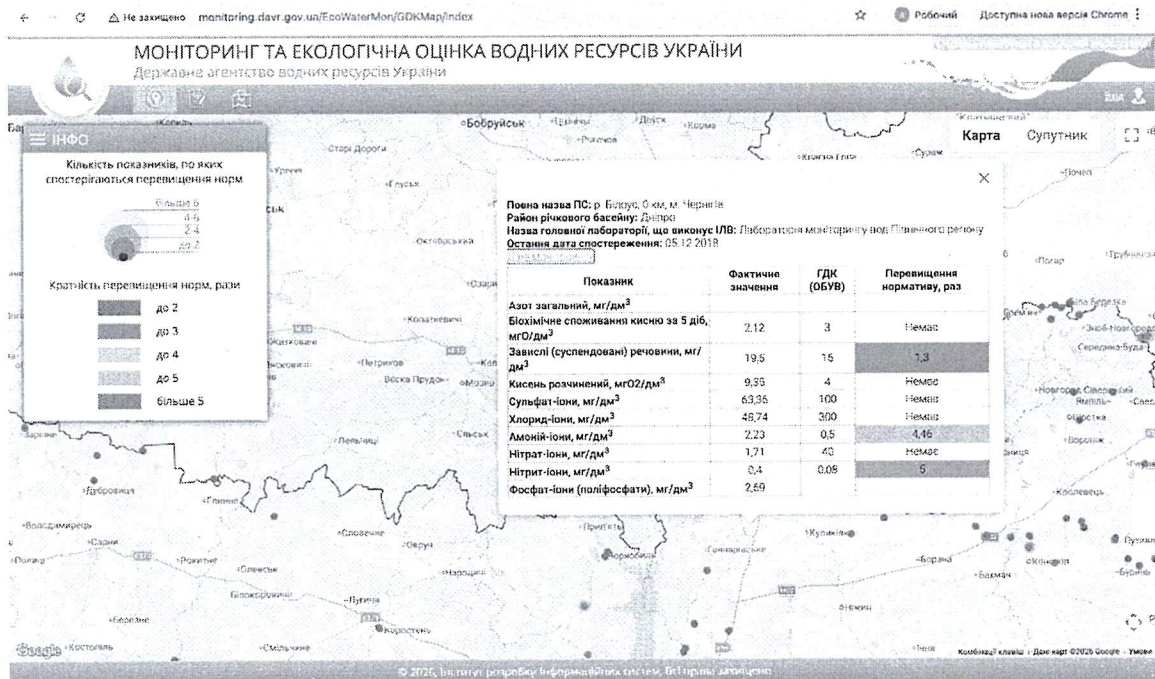

Рис. 1. Сайт "Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України" станом на 9 квітня 2026 року, пост спостереження: р. Білоус, 0 км, м. Чернігів

По-друге, сам інтерфейс сайту відображає некоректну інформацію щодо останніх дат спостережень. Наприклад, якщо подивитися на пункт спостереження із назвою "р. Дніпро, 897 км, м. Вишгород, н/б Київської ГЕС, питний водозабір м. Київ", то, використовуючи мапу, останньою датою спостереження є 24 вересня 2024 року (рис. 3). При цьому, якщо перейти на вкладку "Дата моніторингу", де висвітлюється таблиця, виявляється, що спостереження відбуваються щомісячно відповідно до норм законодавства, а дійсна остання дата спостережень - 3 березня 2026 року. Варто також зазначити, що і вкладка із даними моніторингу теж не є дружньою до користувача, оскільки містить декілька сторінок, а кнопки для перемикання не знаходяться одразу (рис. 4).

Моніторинг за даними поста спостереження (абсолютні значення)
з 01.04.2016 р. до 30.04.2016 р.

По посту: р. Білоус, 0 км, м. Чернігів

Значення	Показники								
	Амоніаційні, мг/дм ³	Біологічне споживання кисню за 5 днів, мкг/дм ³	Завислі (суспендовані) речовини, мг/дм ³	Кисень розчинений, мкг/дм ³	Нітрат-іони, мг/дм ³	Нітрид-іони, мг/дм ³	Сульфат-іони, мг/дм ³	Фосфат-іони (поліфосфати), мг/дм ³	Хлорид-іони, мг/дм ³
08.04.2016	1,26	2,06	13,50	8,62	2,53	0,33	48,81	0,76	25,70
24.05.2016	1,56	1,89	12,40	9,02	1,91	0,35	47,82	1,07	23,03
08.06.2016	1,20	1,78	11,30	8,86	1,78	0,32	43,00	0,61	48,24
18.07.2016	1,43	1,97	13,40	6,47	2,15	0,37	46,47	1,86	62,92
09.09.2016	2,32	2,38	14,50	6,05	1,87	0,28	73,70	1,81	48,74
08.09.2016	2,47	2,16	12,50	5,60	2,24	0,35	68,59	2,29	46,97
18.10.2016	1,41	2,02	13,90	8,81	2,45	0,19	60,19	1,21	30,34
14.11.2016	1,27	1,85	11,90	7,08	2,19	0,21	57,62	1,33	31,02
08.12.2016	2,49	1,93	10,90	9,00	1,91	0,38	64,28	2,09	28,11
18.01.2017	2,21	2,05	13,90	7,91	1,75	0,26	61,54	1,95	29,88
14.02.2017	3,37	1,92	16,10	8,35	2,18	0,61	72,72	2,74	61,35
02.03.2017	2,84	2,01	11,70	8,52	1,93	0,48	80,70	2,38	57,61
18.04.2017	1,93	1,83	15,40	8,66	1,81	0,21	56,23	1,41	48,74
25.05.2017	0,83	1,96	13,20	8,85	1,64	0,50	54,65	2,27	51,02
13.06.2017	0,67	2,15	18,70	6,66	2,00	0,75	50,18	2,75	45,03
18.07.2017	0,77	2,03	16,80	6,57	1,73	0,70	52,27	2,56	48,74
08.08.2017	1,14	1,89	14,70	5,85	1,59	0,77	60,19	3,00	48,74
12.09.2017	1,04	1,96	12,50	7,13	1,39	0,40	64,65	2,19	43,43
10.10.2017	2,60	2,23	15,10	7,65	1,96	0,80	61,78	4,09	29,20
14.11.2017	1,20	2,06	18,20	7,67	1,74	0,46	58,80	2,34	58,89
05.12.2017	2,96	2,09	17,50	8,92	1,59	0,71	59,75	1,84	57,61
17.01.2018	0,88	1,86	17,00	8,66	1,81	0,20	54,85	1,68	32,79
14.02.2018	0,88	1,83	15,40	8,32	1,65	0,20	52,53	1,46	38,11
06.03.2018	1,06	2,02	13,80	7,61	1,74	0,16	50,06	1,34	41,85
17.04.2018	0,33	1,91	16,40	8,28	1,57	0,13	56,23	1,96	27,47
22.05.2018	1,07	2,02	21,50	7,12	1,86	0,37	56,45	1,49	22,16
13.06.2018	1,13	2,01	17,90	7,16	1,94	0,20	58,02	1,33	38,31
17.07.2018	1,21	1,88	16,90	6,74	1,82	0,38	57,23	1,60	22,16
15.08.2018	0,33	2,13	16,70	6,04	1,69	0,37	62,29	2,19	38,11
11.09.2018	0,99	1,75	14,10	6,42	1,49	0,34	61,94	2,11	41,65
17.10.2018	1,23	1,96	12,50	6,54	1,62	0,38	62,72	2,15	49,74
14.11.2018	2,19	2,04	15,10	9,09	1,55	0,36	61,15	1,74	49,74
05.12.2018	2,23	2,12	19,60	9,90	1,71	0,40	63,36	2,89	48,74

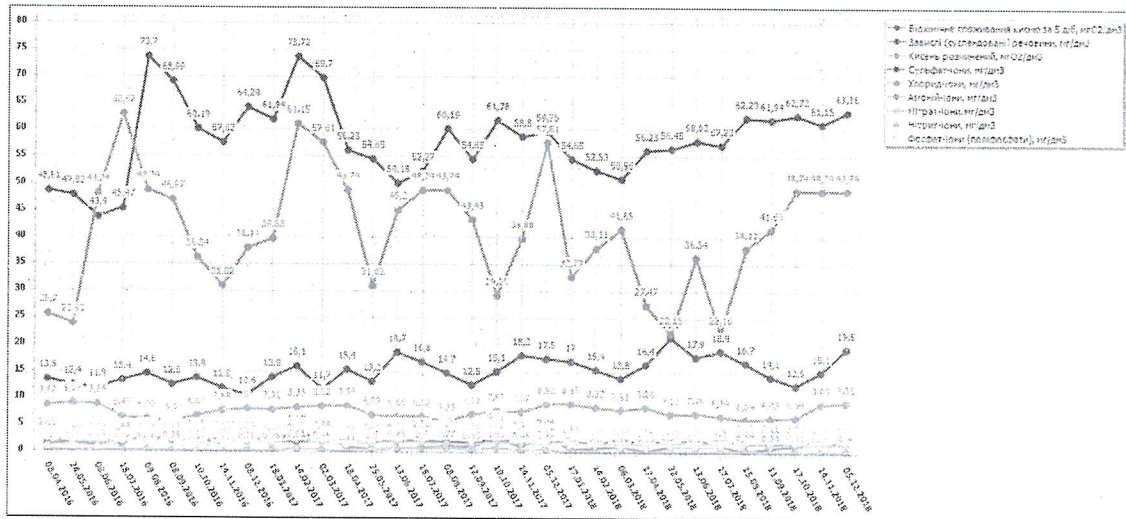

Рис. 2. Моніторинг за даними поста спостереження р. Білоус, 0 км, м. Чернігів з 01.04.2016 до 30.04.2016, остання дата спостережень - 05.12.2018

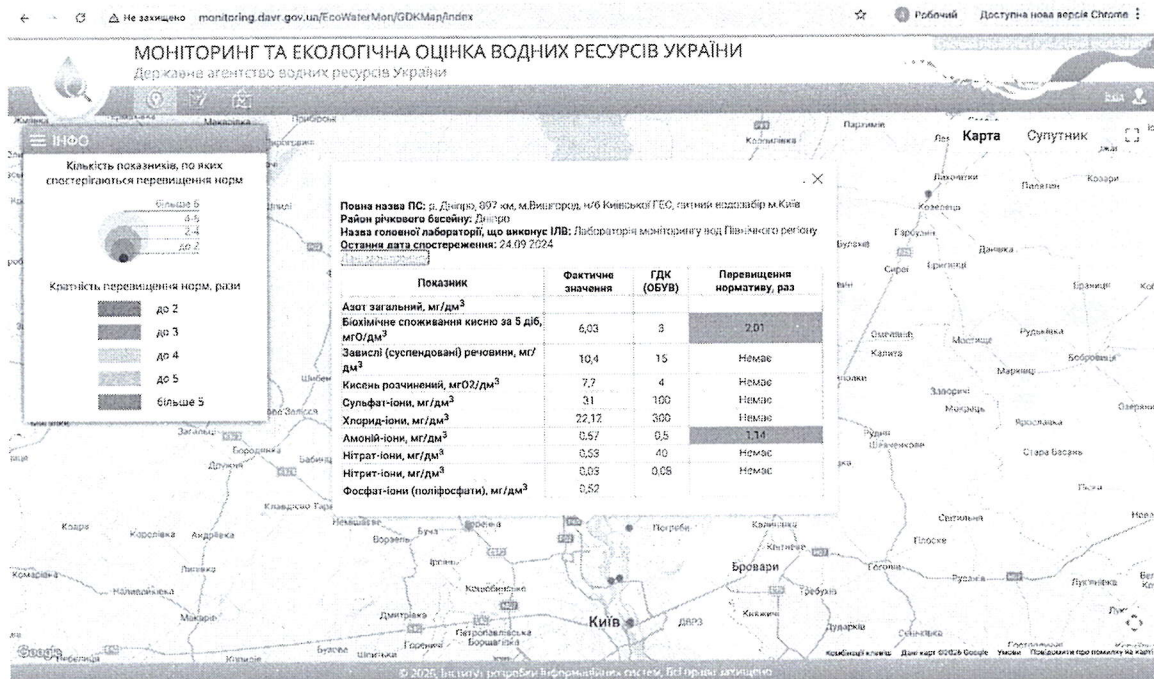

Рис. 3. Сайт “Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України” станом на 9 квітня 2026 року, пост спостереження: р. Дніпро, 897 км, м. Вишгород, н/б Київської ГЕС, питний водозабір м. Київ

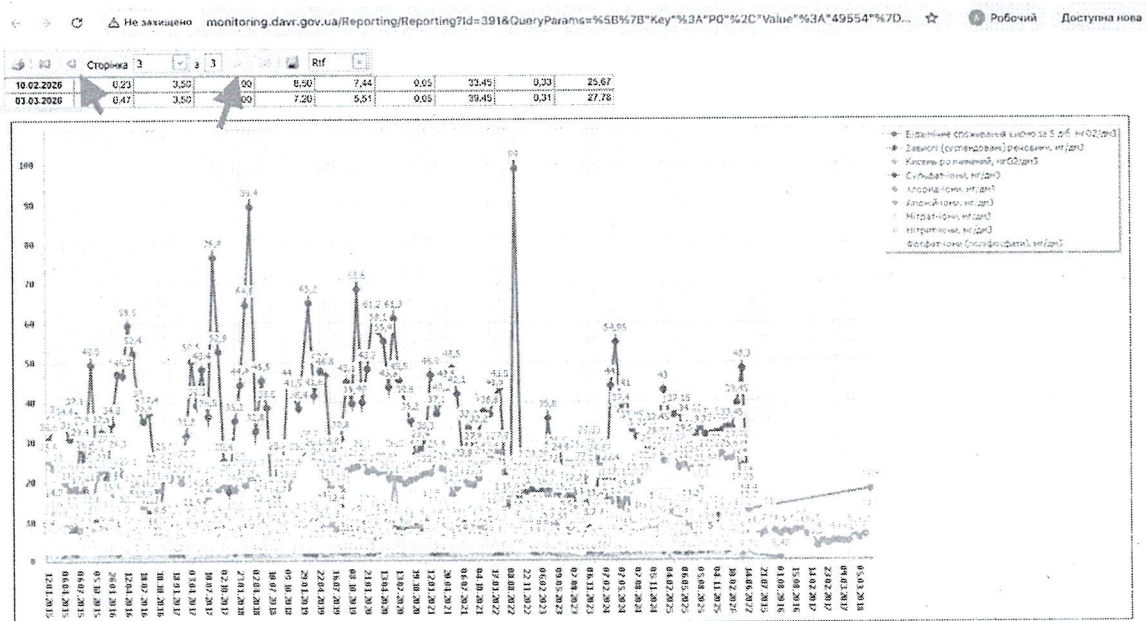

Рис. 4. Моніторинг за даними поста спостереження р. Дніпро, 897 км, м. Вишгород, н/б Київської ГЕС, питний водозабір м. Київ з 30.04.2011 до 30.04.2026; червоними стрілками позначені кнопки для перемикання сторінок, зеленим підкреслено останню дату спостережень - 03.03.2026

Таким чином, система «Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України» потребує суттєвого доопрацювання, зокрема у частині роз'яснення наявності тих чи інших пунктів моніторингу, а також коректного відображення актуальних даних на

головній сторінці сайту, адже наразі така архітектура системи не забезпечує повноцінного та відкритого доступу до даних для громадськості.

Оперативне інформування про виявлені перевищення вмісту небезпечних речовин, зокрема у випадках аварійного забруднення через військові дії, здійснюється шляхом передачі даних на дашбординг ЕкоЗагроза¹⁵. Проте варто зауважити, що у 2025 році сервіс ЕкоЗагроза працював із певними обмеженнями¹⁶. Станом на час проведення громадської експертизи ЕкоЗагроза теж має частковий функціонал (рис. 5).

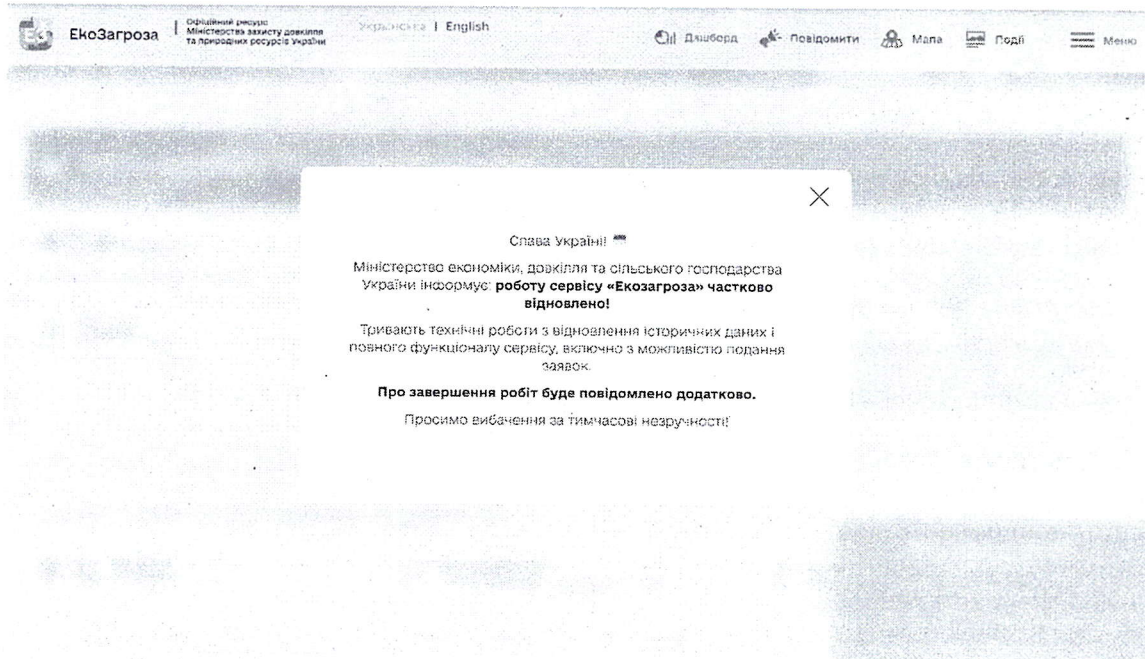

Рис. 5. Повідомлення на сайті ЕкоЗагроза станом на 3 квітня 2026 року.

Також варто додати, що в Україні все ще не функціонує повноцінний державний моніторинг вод. Станом на час проведення громадської експертизи ДАВР, існуючі пункти спостереження охоплюють лише 5 % масивів поверхневих вод України. Попри офіційні звіти про високе охоплення точок спостереження поверхневих вод, пріоритетні напрями Держводагентства ще з 2021 року містять впровадження державного моніторингу вод першим пунктом. Крім того, залишається неврегульованим питання державного моніторингу у сфері питної води, оскільки відповідний порядок встановлено урядом лише у 2025 році (див. розділ 3.4). Відсутність дієвого контролю за скиданням забруднених стоків та обмежені ресурси створюють суттєві перешкоди для об'єктивної оцінки стану басейнів.

Станом на початок 2026 року всі чотири базові лабораторії Держводагентства підтвердили свою компетентність та мають чинні свідоцтва про акредитацію за міжнародним стандартом ДСТУ ISO/IEC 17025. Особливим досягненням у 2025 році стало завершення акредитації для лабораторій Східного регіону у місті Слов'янську та Південного регіону у місті Одесі.

¹⁵ <https://ecozagroza.gov.ua/>

¹⁶ Сьогодні рівно три місяці, як на «ЕкоЗагрозі» перестали оновлюватися дані про стан якості повітря, радіаційного фону та індикатори стану води. SaveDnipro на Facebook: cutt.ly/VtSosvPx

Сучасна спроможність агентства у сфері геоінформаційних технологій реалізується через розвиток геопорталу Водні ресурси України¹⁷, де візуалізовано тематичні шари хімічного стану водних масивів. Відповідно до відповіді Держводагентства на інформаційний запит МБО “Екологія-Право-Людина” №118 від 16.03.2026, ведення геопорталу «Водні ресурси України» агентством здійснюється. Сам геопортал представлений у тестовому режимі та знаходиться за відповідним посиланням.

Станом на час проведення громадської експертизи геопортал не працює (рис. 6). У межах ведення державного водного кадастру фахівцями агентства, відповідно до звіту, наданих Держводагентством за 2025 рік, проведено масштабну роботу з оцифрування об’єктів, у результаті чого у розділі поверхневих вод було сформовано близько 60 тисяч полігональних та 19 тисяч лінійних об’єктів. Однак варто додати, що ці об’єкти все ще відсутні у відкритому доступі. Згідно із відповіддю Держводагентства на інформаційний запит МБО “Екологія-Право-Людина” №121 від 23.03.2026, оновлені дані державного водного кадастру за розділом «Поверхневі води» у частині обліку поверхневих водних об’єктів опубліковано на Національному геопорталі НІГД^{18, 19}.

Варто додати, що доступ до Національного геопорталу НІГД обмежений з 24.02.2022 (рис. 6). Публікацію зазначених даних на геопорталі «Водні ресурси України» відкладено через технічні проблеми. Наразі інформацію щодо даних об’єктів можна отримати лише через запит до Держводагентства. Крім того, доступ до вже наявних об’єктів водного кадастру також час від часу обмежений у зв’язку із технічними проблемами (рис. 7).

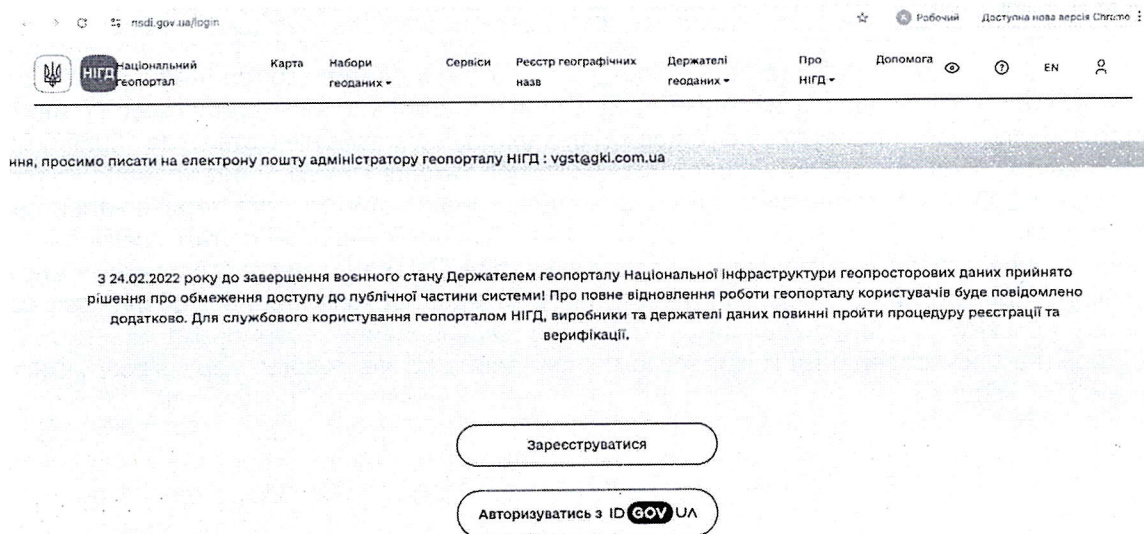

Рис. 6. Сайт Національного геопорталу НІГД станом на 10 квітня 2026 року.

¹⁷ <http://geoportal.davr.gov.ua/>

¹⁸ Лінійні об’єкти: <https://nsdi.gov.ua/metadata-list/3843990734218725008>

¹⁹ Площинні об’єкти: <https://nsdi.gov.ua/metadata-list/3843995652803528436>

Немає зв'язку із сайтом

Хост geoportal.davr.gov.ua відхилив запит на з'єднання.

Спробуйте:

- перевірити наявність з'єднання
- перевірити проксі-сервер і брандмауер

ERR_CONNECTION_REFUSED

Деталі

Перезавантажити

Рис. 7. Сайт геопорталу Водні ресурси України станом на 3 квітня 2026 року.

Цифрова система е-Вода²⁰ забезпечує автоматизоване збирання звітів про використання води, що дозволило Держводагентству опрацювати дані понад 11 тисяч підприємств, що належать до сфери управління Держводагентства, за 2024 рік, відповідно до наданого Держводагентством звіту з виконання плану роботи за 2025 рік. Також, у 2025 році, відповідно до звіту, Держводагентством та його територіальними органами опрацьовано 2460 електронних заяв, отриманих через Портал електронних послуг, щодо видачі, відкликання дозволів на спеціальне водокористування. Попри успіхи, впровадження оновленої версії системи е-Вода триває у тестовому режимі через потребу у доопрацюванні програмного забезпечення розробниками, оскільки станом на час проведення громадської експертизи досі не працює сервіс розрахунки норм ГДС (рис. 7).

²⁰ <https://eco.gov.ua/categories/e-voda#registers>

e-Вода

Регістри Адміністративні послуги

Дозвіл на спеціальне водокористування 2.0	→
Сервіс подачі звітності про використання води (2-ТП водгосп) 2.0	→
Створення сервісу розрахунку норм ГДС	→

Рис. 7. Сервіс “e-Вода” станом на 3 квітня 2026 року.

3.4. Аналіз спроможності ДАВР забезпечити розроблення, оновлення та реалізацію планів управління річковими басейнами та інших документів, передбачених законодавством ЄС

Аналіз спроможності Державного агентства водних ресурсів України щодо розроблення та оновлення планів управління річковими басейнами свідчить про завершення критично важливого етапу формування стратегічної бази управління водним сектором. Протягом 2024 року, відповідно до звіту про виконання плану роботи Держводагентства, відомство успішно забезпечило підготовку та отримало урядове схвалення 9 планів управління для всіх районів річкових басейнів України. Ці документи охоплюють територію площею понад 600 тисяч квадратних кілометрів та розраховані на період до 2030 року. Основним підрозділом, відповідальним за координацію цього процесу, є Управління забезпечення водними ресурсами, яке здійснює постійний моніторинг виконання передбачених планами заходів та координує роботу 12 міжвідомчих робочих груп. Затвердження цих планів розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 1 листопада (№ 1077-р “Про затвердження планів управління річковими басейнами Дніпра та Дону на 2025-2030 роки”²¹; № 1078-р “Про затвердження планів управління річковими басейнами Вісли, Дністра та Південного Бугу на 2025-2030 роки”²²; № 1079-р “Про затвердження планів управління річковими басейнами річок Причорномор’я, Приазов’я та Криму на 2025-2030 роки”²³) та 31 грудня 2024 року (№ 1347-р “Про затвердження плану управління річковим басейном Дунаю на 2025-2030 роки”²⁴) стало ключовим індикатором виконання Україною зобов’язань у межах Угоди про асоціацію та Пакета розширення Європейського Союзу.

У контексті підготовки до вступу в Європейський Союз агентство демонструє високу активність у процесі офіційного скринінгу законодавства за Розділом 27 про довкілля та зміну клімату. Спроможність агентства підтверджується розробленням методичних основ для відновлення гідроморфологічних характеристик річок та проведенням

²¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2024-%D1%80#Text>

²² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1078-2024-%D1%80#Text>

²³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1079-2024-%D1%80#Text>

²⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1347-2024-%D1%80#Text>

навчання персоналу за освітніми програмами щодо планів управління басейнами. Одним напрямом роботи є підготовка дорожньої карти щодо впровадження вимог Директиви про питну воду²⁵, яка передбачає встановлення нових стандартів якості та систем моніторингу, що раніше розглядалися лише формально, оскільки порядку державного моніторингу у сферах питної води та питного водопостачання, водовідведення не було до 21 січня 2025 року²⁶. Агентство також забезпечує розроблення планів управління ризиками затоплення, які мають бути інтегровані з басейновими планами для створення цілісної системи екологічної безпеки.

Попри значні успіхи в розробленні документів, реальна спроможність агентства щодо впровадження планів управління річковими басейнами стикається з глибоким дефіцитом фінансових ресурсів (див. розділ 3.2). Станом на початок 2025 року агентству вдалося розпочати реалізацію лише 6 % від загальної кількості заходів, хоча близько 30 % уже включено до документів поточного планування. Додатковим викликом є необхідність постійного оновлення планів через руйнування водогосподарської інфраструктури внаслідок воєнних дій, збитки від яких лише у сфері іригації та ресурсів оцінюються у близько 853 мільйонів доларів²⁷. Це змушує відомство переглядати пріоритети та фокусуватися на відновленні критичних об'єктів у прифронтових регіонах, що дещо сповільнює системне впровадження європейських екологічних стандартів.

Висновки до розділу 3

Отже, у результаті проведеної громадської експертизи можна підбити декілька ключових висновків розділу 3. У першу чергу, у Держводагентстві спостерігається значне скорочення штату в системі управління водними ресурсами, що стало результатом поєднання адміністративних рішень та впливу воєнних дій. Попри те, що центральний апарат Держводагентства демонструє високий рівень кваліфікації, існують підтвердження дефіциту спеціалістів в інших структурних органах.

Велике занепокоєння викликає мала чисельність штату міжрегіональних секторів, зважаючи на кількість їхніх функцій, а також те, що структура секторів була побудована без прив'язки до басейнового принципу. Подальша стійкість галузі залежатиме від здатності держави залучати нових фахівців до проєктів повоєнної відбудови та цифровізації процесів управління. Відповідно до вищезазначеного, рекомендується окреме проведення незалежного зовнішнього кадрового аудиту з метою точної оцінки потреби у кадрах, підвищенні кваліфікації та аналізу ефективності роботи наявного штату.

Також було виявлено наявність глибокого дефіциту коштів для виконання масштабних завдань з європейської інтеграції. Наявне фінансування дозволяє підтримувати лише мінімально допустимий рівень технічної працездатності мереж та виконання критичних заходів з водопостачання прифронтових регіонів. Під час проведення громадської

²⁵ On January 16, 2026, a technical meeting was held on the implementation of Directive 2020/2184/EU on water quality in Ukraine. State Institution "Marziev Institute for Public Health of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine":

https://health.gov.ua/en/structure/research-departments/laboratory-of-surface-water-safety/16-01-2026-a-technical-meeting-was-held-on-the-implementation-of-directive-2020_2184_eu-on-water-quality-in-ukraine/

²⁶ https://imepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/Monitoring-Green-Paper_15_02_2022.pdf; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2025-%D0%BF#Text>

²⁷ Ukraine - Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5) (2026). UNDP: <https://www.undp.org/ukraine/publications/ukraine-fifth-rapid-damage-and-needs-assessment-rdna5-february-2022-december-2025>

експертизи було виявлено, що основні витрати Держводагентства припадають на експлуатацію державних водогосподарських систем та управління водними ресурсами. За умов, коли кошти витрачаються виключно на підтриманні існуючої інфраструктури, модернізувати її та проводити додаткові заходи з охорони та відновлення річкових екосистем не видається можливим. Крім того, спостерігається значна нестача фінансування на виконання заходів, передбачених Планами управління водними басейнами, а також додаткові витрати у зв'язку із повномасштабною війною. Таким чином, подальша стратегія фінансування повинна базуватися на реальному законодавчому впровадженні принципу "забруднювач платить" та пріоритетному виділенні коштів на охорону водних ресурсів, цифровізацію водного кадастру та енергоефективність насосного обладнання для зменшення операційного навантаження на бюджет.

Результати проведеної громадської експертизи підтверджують, що Державне агентство водних ресурсів України сформувало інформаційно-технічну базу, яка відповідає європейським стандартам у частині акредитації лабораторій та оцифрування даних кадастру. Не дивлячись на цей факт, важливою проблемою залишається відкритий доступ до даних, який не забезпечений у повному обсязі, зокрема через недоліки в роботі системи «Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України», геопорталу «Водні ресурси України», а також відсутність доступу до геопросторових даних на Національному геопорталі НІГД.

Відсутність повноцінного моніторингу вод залишається ще однією критичною слабкістю системи. Подальше зміцнення спроможності потребує завершення роботи над системою e-Вода та розширення функціоналу водного кадастру в частині автоматичного обміну даними з іншими реєстрами. Пріоритетом на майбутній період має стати запуск діагностичного моніторингу всіх типів водних об'єктів та впровадження інтелектуальних систем аналізу для прогнозування гідрологічних ризиків, що дозволить уникнути технічних збоїв у роботі публічних екологічних сервісів.

Також варто зазначити, що Державне агентство водних ресурсів України сформувало надійний кадровий та методичний потенціал для розроблення та актуалізації стратегічних документів управління водним сектором згідно з вимогами Європейського Союзу. Згідно з Угодою про асоціацію з ЄС та Водною рамковою директивою, Україна зобов'язана забезпечити добрий екологічний стан усіх водних об'єктів шляхом впровадження басейнового управління. Для виконання цих вимог держава має розробити плани дій для дев'яти річкових басейнів, а також забезпечити технологічну модернізацію очисних споруд із застосуванням найкращих доступних технологій. На сьогодні ми адаптували національне законодавство до Водної рамкової директиви і створили сучасні лабораторії, які здатні виявляти необхідні хімічні забруднювачі. Було розроблено Плани управління річковими басейнами та вдосконалено методику нарахування збитків за забруднення вод²⁸, що заклало необхідний теоретичний і методичний фундамент.

Не дивлячись на це, здатність агентства до повної імплементації планів управління та досягнення доброго стану вод у встановлені терміни залишається під загрозою через невідповідність бюджетного наповнення масштабу екологічних проблем. Попри наявність штрафних механізмів та оновлених нормативів, системний контроль за скидами в реальному часі не працює, а військові руйнування гідротехнічних об'єктів роблять досягнення екологічних цілей у встановлені терміни практично неможливим.

Успіх євроінтеграційної реформи у водній сфері тепер залежить не стільки від спроможності апарату агентства до планування, скільки від спроможності держави

²⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0900-22#Text>

мобілізувати зовнішні інвестиції для відбудови та модернізації інфраструктури в умовах воєнного стану. Подальший розвиток потребує зміцнення технічного складу в регіонах та завершення адаптації моніторингових мереж до повного спектра європейських показників, що дозволить забезпечити національну безпеку та сталий розвиток водних ресурсів України.

Загальний висновок та пропозиції

Відсутність наскрізної екологічної складової в діяльності Держводагентства та неможливість забезпечення збереження та охорони стратегічного ресурсу національного значення, відсутність стратегічного бачення важливості охорони та відновлення водних екосистем з метою збільшення водності, переважання наскрізності забезпечення сільськогосподарського сектору водними ресурсами над природоохоронною складовою створюють загрозливу ситуацію, яка може призвести до подальшого зменшення водних ресурсів України та поглиблення водної кризи.

Діяльність Держводагентства потребує докорінної зміни пріоритетів із споживання води, як ресурсу, на охорону вод та їх ощадливого використання. Із метою забезпечення збалансованого розвитку вкрай важливим є врахування третього компоненту серед головних завдань Держводагентства - охорони, збереження та ощадливого використання вод.

Згідно із отриманими результатами, розглянуто три сценарії подальшої роботи Держводагентства як ЦОБВ у сфері використання і охорони вод.

I. Збереження існуючого статусу Держводагентства і нормативно-правового регулювання у сфері використання і охорони вод. За умов такого сценарію зберігається спрямованість сфери регулювання на використання води як ресурсу для галузей господарства без належної уваги до збереження і охорони вод, збереження і нарощування ресурсного потенціалу. Незбалансована кадрова структура вимагатиме значних витрат на утримання персоналу, при цьому не очікується покращення якості управлінських рішень, підвищення ефективності управління водним фондом. У зв'язку з появою нових суб'єктів водокористування, а також під впливом економічної кон'юнктури, мобілізаціх ресурсів для забезпечення повоєнного відновлення господарства ймовірним є подальше зменшення фактичної ролі Держводагентства в управлінні водами у державі, нарощування споживання водних ресурсів, їх перерозподілу без врахування комплексності їх використання, забезпечення потреб збереження екосистем і конкуруючих галузей водоспоживання. У зв'язку з недосконалістю механізму фінансування капітальних витрат на охорону, покращення стану вод, відновлення режиму природних водних об'єктів, очікується подальше відставання галузі, невиконання зобов'язань перед ЄС щодо покращення стану водних об'єктів, втрата кадрового потенціалу галузі. Водночас, за сприятливих обставин і в умовах закінчення бойових дій та тиску з боку ЄС з метою приведення нормативної бази у відповідність до законодавства ЄС та приведення плати за воду як природний ресурс, і екологічного податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти до рівнів, коли вони будуть стимулювати ощадливе використання води та інвестиції в очистку стоків, може мати наслідком повільне покращення ситуації у галузі. Проте, таке покращення можливе лише за умови забезпечення функціонування контролюючих органів у сфері водокористування - Держекоінспекції, чия робота зараз, фактично, паралізована. Другою необхідною умовою є запровадження прозорої автоматизованої системи обліку забору води і скиду стічних вод у водні об'єкти з можливістю цілодобового доступу до приладів представників Держводагентства і Державної податкової слуд а також запровадження нових способів з

II. Ліквідація Держводагентства і передача його функцій іншому ЦОБВ. Такий варіант виглядає найгіршим сценарієм розвитку подій, хоча пропозиції щодо його втілення озвучувались в урядових колах. Як свідчить досвід ліквідації Міністерства екології та природних ресурсів України з передачею функцій Міністерству економіки, докільця та сільського господарства України, такий варіант розвитку подій може призвести до остаточного руйнування управління водними ресурсами України, втрата потенціалу формування політики України у галузі використання і охорони вод, погіршення якості управлінських рішень у сфері водного господарства, послаблення ролі управлінського органу і посилення груп впливу, що представляють інтереси бізнесу. Наслідками такого розвитку подій буде подальша деградація водного фонду України, зменшення потенційно доступних водних ресурсів, збільшення забруднення вод, намагання приховати показники забруднення від партнерів з ЄС та відтягування виконання встановлених показників якості вод посилаючись на умови війни, реформування галузі, відсутності належного фінансування та уваги до галузі, втрати інформації тощо. Крім того, такий розвиток подій може мати наслідком посилення корупції як наслідок перерозподілу повноважень, боротьбу за крісла у новому відомстві і за контроль на ресурсами.

III. Оптимальні зміни

На нашу думку, сценарій оптимального підвищення ефективності управління водними ресурсами вимагає вжиття ряду кроків:

- поширення сфери управління Держводагентства з включення до нього підземних вод і морів;
- подальше відділення господарської функції від управління з залишенням Держводагентству функцій формування державної водної політики і загального управління водними ресурсами;
- створення прозорої автоматизованої всеохоплюючої системи обліку забору вод і скиду стічних вод під контролем Держводагентства. Така система повинна охоплювати і забір підземних і морських вод;
- розширення моніторингу, що здійснюється Держводагентством, на весь водний фонд України, в тому числі на території прибережних захисних смуг, водоохоронних зон, що включатиме, зокрема, моніторинг режиму їх використання;
- надання Держводагентству функцій погодження землевпорядної документації у частині дотримання водного законодавства при формуванні земельних ділянок;
- використання плати за спеціальне використання водних ресурсів та екологічного податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти як джерела наповнення фондів для фінансування капітальних витрат, спрямованих на покращення стану вод України, розширення бази водних ресурсів, фінансування цільових програм;
- перехід від бюджету споживання до бюджету розвитку у сфері управління водними ресурсами шляхом передачі територіальним громадам функцій та об'єктів, пов'язаних з експлуатацією наявної водогосподарської інфраструктури, із зосередженням державних ресурсів на новому будівництві та виконанні програм розвитку;
- розглянути питання подальшої інституційної трансформації Держводагентства з урахуванням оновленого функціонального профілю цього органу. За Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» центральний орган виконавчої влади утворюється як служба, якщо більшість його функцій

становлять функції з надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам, і як агентство, якщо більшість його функцій становлять функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління.

Такі зміни дозволять оптимізувати структуру управління водами в Україні, зосередити в одному органі не тільки визначення водної політики, але й відповідальність за стан державного водного фонду та підземних прісних вод, узгодити і збалансувати інтереси окремих водокористувачів у рамках державної водної політики і басейнового управління.

Крім того, це дозволить змістити акценти з поточного фінансування інфраструктури на фінансування капітальних витрат, наукових робіт. Нові повноваження і системи моніторингу та контролю дозволять забезпечити дотримання законодавства про державних водний фонд, режим його використання. А фінансові механізми - наповнення фондів для фінансування відповідної діяльності.

Все це у сукупності матиме наслідком покращення стану вод в Україні, узгодження економічних, соціальних та екологічних інтересів у відповідності до принципів сталого розвитку та євроінтеграційних зобов'язань України.

